

2016

VÅRT UPPDRAG

Vårt uppdrag är att främja näringslivet. Det har varit vårt uppdrag sedan vi grundades år 1918. Under 2016 genererade vi 2,7 miljarder kronor i besöksnäringseffekter till Göteborgsregionen. Det är en ökning med 3,8 procent jämfört med föregående år.

Svenska Mässan koncernen, där Gothia Towers ingår, ägs av Svenska Mässan Stiftelse. Stiftelsen är ekonomiskt fristående vilket innebär att vi inte har några ägare eller investerare. Alla investeringar sker på egna meriter och allt överskott återinvesteras i verksamheten.

INNEHÅLL

Vårt uppdrag	2
Året i korthet	4
Mäss- och mötesöversikt	5
En global mötesplats i hjärtat av Göteborg	6
Femårsöversikt	8
Finansiella nyckeltal	9
Intervju med ordförande och VD	10
Vision, mål och kärnvärden	14
Affärsmodell och strategiska områden	15
Organisation och medarbetare	16
Hållbarhet – läge för en bättre värld	20
Styrelse	24
Koncernledning	26
Huvudmannaråd	28
Förvaltningsberättelse	30
Koncernresultaträkning	32
Koncernbalansräkning	33
Koncernens förändringar i eget kapital	34
Kassaflödesanalys för koncernen	35
Stiftelsens resultaträkning	36
Stiftelsens balansräkning	37
Moderbolagets förändringar i eget kapital	38
Kassaflödesanalys för stiftelsen	39
Noter	40
Revisionsberättelse	56
English summary	58-69
Interview with chairman of the board and our President and CEO	58
Five-year summary	62
Key financial ratios	63
Sustainability	64
A global venue in the heart of Gothenburg	68

2016

ÅRET I KORTHET

OMSÄTTNING (MKR)

1 255

EBITDA MARGINAL (%)

18,4

KASSAFLÖDE (MKR)

168

RÖRELSERESULTAT (MKR)

129

TOTALT ANTAL KONFERENSPERSONDAGAR

412 592

(Konferenser, events och möten på Svenska Mässan och Gothia Towers.)

RESULTAT EFTER
FINANSNETTO (MKR)

76

SOLIDITET (%)

23,6

ANTAL ÅRSANSTÄLLDA

777

BESÖKSNÄRINGSEFFEKTER (MKR)

2 720

Svenska Mässan koncernen ökade under året sina besöksnäringseffekter med 3,8 procent jämfört med föregående år, enligt HUI Research.

TOTALT ANTAL BESÖK

1 832 909

Under året ökade antalet besök med 3,5 procent jämfört föregående år (mäss- mötes-, externa restaurang- och hotellgäster).

ANTAL SÅLDA RUMSNÄTTER

279 958

469 340 hotellgäster resulterade i en beläggning om 65,5 procent.

Bostadsminister Peter Eriksson (MP) på Trä & Teknik i september där han efterlyste en tydlig målinriktning för svensk träindustri.

MÄSS- OCH MÖTES- ÖVERSIKT

ANTAL DIREKTUTSTÄLLANDE
FÖRETAG

5 906

ANTAL MÄSS- OCH
MÖTESBESÖK

603 146

ANTAL KVM (NETTO)

173 296

EN GLOBAL MÖTESPLATS I HJÄRTAT AV GÖTEBORG

Svenska Mässan och Gothia Towers bildar tillsammans en av Europas största helintegrerade mötesplatser med cityläge. Varje år väljer fler än 1,8 miljoner besökare från hela världen att mötas, äta och bo, utveckla affärer, produkter eller idéer hos oss. Vi erbjuder allt från hotell, butiker, teater, spa och restauranger till mässhallar och olika typer av mötesarenor. Allt samlat under ett tak och med stadslivet precis utanför dörren.

 SVENSKA MÄSSAN
THE SWEDISH EXHIBITION & CONGRESS CENTRE

GOTHIA TOWERS

KONFERENS OCH EVENT

Kickoff, konferens eller fest.
För oss är alla möten lika viktiga.

MÄSSOR

Vi arrangerar fler än 30 egna mässor där företag och privatpersoner samlas för att inspireras, nätverka, göra affärer och se framtiden.

KONGRESS

Vi arrangerar nationella och internationella kongresser inom ett flertal branscher. Med lång erfarenhet och en flexibel anläggning skapar vi skräddarsydda och minnesvärda evenemang.

KONST

Upptäck konst från etablerade och nya konstnärer i vårt galleri.

ARRANGÖR

Varje år skapar vi ett flertal uppdragsmässor och mötesplatser tillsammans med externa arrangörer och branschorganisationer.

HOTELL

Känn stadspulsen direkt utanför dörren och se staden från ovan när du bor på ett av de fem största hotellen i Europa.

SPA

Njut av en spaupplevelse på nittonde våningen där salt, hav och lina klippor korsats med orientens heta ångbad.

SHOW

Upplev spektakulära shower på The Theatre, vår egen showarena.

RESTAURANGER

Smaka på klassiska rätter med modern touch, njut av gourmetmiddagar, det italienska köket och närproducerade läckerheter i någon av våra fem restauranger.

FEMÅRSÖVERSIKT

	2016	2015	2014	2013	2012
RESULTATRÄKNINGAR I SAMMANDRAG (MKR)					
Rörelsens intäkter	1 255	1 182	925	786	901
Rörelsens kostnader	-1 126	-1 024	-851	-738	-783
Rörelseresultat	129	158	74	47	118
Finansnetto	-53	-55	-37	-31	-43
Resultat efter finansiella poster	76	103	37	16	75
Skatt	-17	-25	-9	-4	1
Årets resultat	59	78	28	12	76
BALANSRÄKNINGAR I SAMMANDRAG (MKR)					
Immateriella anläggningstillgångar	30	34	40	9	8
Materiella anläggningstillgångar	2 291	2 303	2 336	2 025	1 643
Finansiella anläggningstillgångar	9	9	9	8	8
Varulager och kortfristiga fordringar	145	138	122	135	110
Likvida medel	62	31	16	54	85
Summa tillgångar	2 537	2 515	2 523	2 230	1 854
Eget kapital	598	539	461	433	420
Avsättningar	247	233	217	205	198
Långfristiga skulder till kreditinstitut	1 415	1 504	1 629	1 384	1 040
Kortfristiga skulder	277	239	216	209	195
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	2 537	2 515	2 523	2 230	1 854
MÄSSOR/ARRANGEMANG					
Antal egna arrangemang	23	22	22	19	27
Antal övriga arrangemang	29	34	25	24	14
Antal utställare	5 906	8 140	6 276	6 074	6 767
Antal besök	603 146	631 776	608 714	541 675	541 722
Konferenspersonddagar	412 592	310 936	311 086	310 374	245 905
Såld yta, kvm	173 296	166 635	157 641	129 389	184 496
HOTELLVERKSAMHETEN					
Sålda rumsnätter Gothia Towers	279 958	264 890	193 158	178 379	176 873
Beläggning, %	65,5	61,9	69,7	72,3	73,0

FINANSIELLA NYCKELTAL

	2016	2015	2014	2013	2012
MARGINALER					
EBITDA-marg %	18,4	22,2	16,1	14,8	20,5
EBT-marg %	6,0	8,7	4,0	2,1	8,4
Räntetäckningsgrad (ggr)	2,3	2,9	2,0	1,5	2,9
AVKASTNINGSMÅTT					
Avkastning operativt kapital %	6,3	7,4	3,7	2,9	9,0
Avkastning sysselsatt kapital %	6,3	7,4	3,7	3,1	8,0
Avkastning totalt kapital %	5,2	6,3	3,2	2,6	6,5
KAPITALSTRUKTUR					
Eget kapital Mkr	598	539	461	433	420
Eget kapital andel av operativt kapital	29,1	25,5	23,2	26,5	31,9
Soliditet %	23,6	21,4	18,3	19,4	22,7
KASSAFLÖDE					
Kassaflöde före förändring av rörelsekapitalet (Mkr)	168	209	115	80	153
PERSONAL					
Personal, medeltalet anställda	777	726	631	603	600
Besöksnäringseffekter (Mkr)	2 720	2 600	2 329	2 150	2 337

DEFINITIONER AV NYCKELTAL

EBITDA-marginal: Resultat före avskrivningar i procent av nettoomsättningen.

EBT-marginal: Resultat före skatt i procent av nettoomsättningen.

Räntetäckningsgrad: Resultat efter finansnetto plus finansiella kostnader i relation till de finansiella kostnader.

Avkastning på operativt kapital: Resultat före finansiella poster i procent av genomsnittligt operativt kapital.

Avkastning på sysselsatt kapital: Resultat före finansiella poster plus finansiella intäkter i procent av genomsnittligt sysselsatt kapital.

Avkastning på totalt kapital: Resultat före finansiella poster plus finansiella intäkter i procent av genomsnittlig balansomslutning.

Soliditet: Eget kapital i relation till balansomslutning per balansdagen.

Operativt kapital: Balansomslutning minus likvida medel, finansiella tillgångar och icke räntebärande skulder.

Sysselsatt kapital: Balansomslutning minus icke räntebärande skulder inklusive uppskjutna skatteskulder.

Roger Holtback, styrelseordförande Svenska Mässan Stiftelse och Carin Kindbom, VD och koncernchef Svenska Mässan.

INTERNATIONELLA AFFÄRER TAR OSS TILL NYA HÖJDER

Intervju med ordförande och VD

Det har varit ett händelserikt år för Svenska Mässan och Gothia Towers. I en intervju med Roger Holtback, styrelseordförande, och Carin Kindbom, VD och koncernchef, får vi ta del av årets höjdpunkter, hur vi ska fortsätta växa och hur våra framtidsplaner ser ut.

Hur vill ni summera 2016?

CARIN: – För tredje året i rad slog vi både besöks- och omsättningsrekord, vilket är ett kvitto på att vår strategi och våra investeringar fungerar och driver affärer. Under året har vi vidareutvecklat vår strategi och våra planer, fortsatt utveckla innehållet på mötesplatsen och anpassat organisationen så att vi har rätt förutsättningar att fortsätta växa. I siffror ökade vi antalet besök till drygt 1,8 miljoner och omsättningen med 6 procent till drygt 1,2 miljarder kronor. Resultatet efter avskrivningar uppgick till 129 miljoner kronor.

ROGER: – Vi ser att vi har ett kraftfullt helhetserbjudande som attraherar fler och fler målgrupper, inte minst internationella företag. De senaste två åren har den organiska tillväxten varit sammanlagt 35 procent och jag ser att vi har all kraft att nå vår ambitiösa vision att bli Europas mest attraktiva mötesplats.

Hur kommer det sig att det gick så bra förra året, som egentligen var ett mellanår för er?

CARIN: – Vår satsning på den globala marknaden har börjat ge effekt. Aldrig förr har efterfrågan varit större internationellt. Under 2016 arrangerade vi flera stora internationella företagsevent och vi ser att den positiva trenden på företagsidan fortsätter. Vi ser också att förfrågningarna blir allt större, vilket är helt enligt vår strategi. Tidigare har cykliska effekter i mässportföljen gjort att vi haft ett högår vart tredje år. Det är vi på väg att vända och vi jämnar nu ut det med olika typer av kongresser och event, varav flera är internationella.

Vilka specifika händelser under 2016 var viktiga för er?

CARIN: – Att Upper House Dining fick en Michelinstjärna och att Upper House blev utnämnt till Sveriges bästa hotell 2016 är ett bevis på vår höga kvalitetsnivå. Samverkan är en annan viktig gemensam nämnare för många framgångar under året. Under 2016 inledde vi bland annat ett samarbete med GöteborgsVarvet där vi hade nummerlappshämtning hos oss samtidigt som vi framgångsrikt arrangerade en sport- och hälsomässa. Euroskills är också ett bra exempel på ett lyckat samarbete där vi tillsammans med hela staden och Göteborg & Co möjliggjorde ett stort evenemang som fick 75 000 besök. Dessutom vill jag lyfta fram att Göteborg tog hem förstaplatsen i Global Destination Sustainability Index. Förstaplatsen ger oss ett erkännande som stärker oss och Göteborg internationellt.

Hur arbetar Svenska Mässan med hållbarhet?

CARIN: – Vi samarbetar med flera aktörer inom staden och har arbetat med hållbarhet sedan många år tillbaka. Idag genomsyrar det hela verksamheten, från städ och transport till mat och dryck. De senaste åren har vi certifierat oss enligt hållbarhetsstandarderna ISO 20121 och BREEAM som är världens mest använda miljöklassningssystem för byggnader. För oss är det viktigt att våra besökare och kunder kan vara säkra på att deras vistelse hos oss lever upp till deras egna hållbarhetskrav. Samtidigt stärker vi vår position ytterligare på marknaden.

ROGER: – Genom att kraftfullt integrera hållbarhets- och säkerhetsarbetet i våra strategier och dagliga arbete så visar vi hur viktiga den här typen av frågor är för oss. Det innebär också att vi möter de höga krav som ställs på vår klass av mötesplats.

”ALDRIG FÖRR
HAR EFTERFRÅGAN
VARIT STÖRRE
INTERNATIONELLT.”

CARIN KINDBOM

Den internationella delen av affären växer, företagsmöten och ett medvetet hållbarhets- och säkerhetsarbete blir allt viktigare. Vilka andra framgångsfaktorer vill ni lyfta fram?

CARIN: – Att vi kan erbjuda allt under ett tak - hotell, mässhallar och mötesrum, restauranger, spa och andra faciliteter. Vi driver allt i egen regi och har dessutom ett fantastiskt cityläge som särskiljer oss bland våra konkurrenter. Det ger oss en unik konkurrenskraft. Vi jobbar också oerhört fokuserat med vår strategi kring helhetserbjudandet. Vår affärsmodell, baserad på flöden, är nyckeln till våra resultat.

ROGER: – Göteborgs geografiska placering mitt i Skandinavien hjärta är också en stor och avgörande fördel. Vi finns i en trygg del av världen, med demokrati och jämställdhet och en väldigt stark ekonomisk tillväxt. Just säker-

hetsfrågan och valet av en säker destination blir allt viktigare i och med en allt mer osäker omvärld. Att Göteborg är Skandinavien hjärta handlar ju även om att vi ger våra besökare ett varmt och vänligt bemötande. The Guardian skrev nyligen om att Göteborgs utnämns till "the world's most sociable city" och det får vi se som en stimulans till att fortsätta det viktiga arbetet med att skapa en öppen och trevlig stad.

CARIN: – Våra medarbetare är såklart helt avgörande! Vi kan bygga hur fina anläggningar och skapa hur många bra koncept som helst men det är ändå det personliga mötet som är vår huvudprodukt. Jag upplever att vi verkligen lever våra kärnvärden, engagemang, samarbete och mod. Det som avgör kundmötet är den kontakt våra besökare får med oss, där kombinationen av kärnvärdena skapar det där lilla extra som gör att vi överträffar kundens förväntningar.

I december arrangerades Euroskills, Yrkes-EM, på Svenska Mässan tillsammans med staden och Göteborg & Co.

Upper House Dining tilldelades 2016 sin första stjärna i Guide Michelin.

Den hyllade musikalen Jersey Boys spelades under våren på The Theatre.

Nu har vi pratat om vad som ligger bakom er egen framgång. Hur ser ni på Svenska Mässans större ändamål?

ROGER: – Vi har en fantastisk ägarmodell genom att vi är en privatägd stiftelse, vars uppdrag är att främja näringslivets intressen. Samtidigt som vi har ett högre syfte agerar vi som vilket professionellt företag som helst och är beroende av goda resultat och starka kassaflöden. Men som stiftelse delar vi aldrig ut några vinster utan kan långsiktigt återinvestera varenda krona vi tjänar. Vårt resultat gynnar inte bara oss utan också alla som bor och verkar i regionen. Under förra året bidrog vi med besöksnäringseffekter på 2,7 miljarder kronor till Göteborgsregionen.

CARIN: – Genom vår senaste anläggningsutveckling har vi bevisat att rätt investeringar och satsningar driver tillväxt och lönsamhet, inte bara för oss själva utan också för många andra.

Vilka delar av verksamheten vill ni lyfta som viktiga i er fortsatta resa?

CARIN: – Mässorna är en viktig grundbult för oss. I dag levererar vi mer innehåll, mer upplevelser, mer kunskap och fler seminarier i samband med mässorna. Vi har verkligen jobbat med att utveckla konceptet. Ju närmare vi kommer branscherna, desto bättre går det. Vi ser att branschstrategin ger effekt, inte bara på vår egen utveckling av mässorna utan också på besöksiffrorna. Här har vi en fin trendutveckling. 2016 hade vi i snitt åtta procent fler besökare till våra mässor än föregående genomförande. Vi får nöjdare kunder, fler återköp och i stort sett en positiv trend på hela mässportföljen.

ROGER: – Vi har också några andra delar som är viktiga för att utveckla vår attraktivitet. Jag tänker på spjutspetsar som Upper House och Upper House Dining, vår showarena the Theatre och inte minst vår kultur och konst, allt detta ska med på vår resa för att stärka våra affärer och varumärken.

CARIN: – Även hotellen är avgörande för att ska kunna fortsätta växa. De är möjliggörarna för att kunna bo och konferera under ett tak. Vi har långsiktiga förfrågningar med stora event som efterfrågar allt fler rum under samma tak. På sikt kommer

vi att behöva 2 000 hotellrum, men vi behöver också fler flexibla mötesytor där vi även säkerställer att vi kan vidareutveckla vårt showkoncept.

Vi kommer också att skapa flexibla entrélösningar som bättre kan välkomna våra besökare och dessutom utveckla våra restauranger under 2017.

ROGER: – Vi tror verkligen på vad vi gör idag och ser stora möjligheter att fortsätta utveckla både innehållet i våra erbjudanden och anläggningar under de kommande åren. Då är det nödvändigt att vi levererar ekonomi i vad vi gör och att vi har ett starkt kassaflöde som stödjer våra ambitioner.

Under 2016 fortsatte vi att stärka vår finansiella ställning och ser fortsatt mycket goda möjligheter att växa lönsamt. Planen är att investera 160-170 miljoner under 2017. Som vi planerar just nu så kan man säga att vi har fullt upp de kommande 10 till 15 åren. Eftersom Västlänken med stationen vid Korsvägen ska vara klar 2025 behöver vi ha byggt klart både hotell och entréer senast 2024 och då talar vi om betydande investeringar som kräver betydande kapital. Men vi bygger inte en anläggning för anläggningens skull utan för det som ska vara här – ett ständigt förbättrat innehåll och upplevelser för de som gästar oss av olika skäl.

Grunden är lagd och planen tydligt utformad, berätta mer om målet för er resa?

ROGER: – Vår vision är att bli Europas mest attraktiva mötesplats genom att erbjuda den bästa helhetsupplevelsen. Detta täcker in så mycket. För mig personligen är det känslan av en slags puls när man kommer in genom dörren, myllret av människor med olika bakgrund som talar olika språk. Här finns alla valmöjligheter: våra besökare erbjuds allt från mässor och konferenser till spa-, show- och flera olika typer av restaurangupplevelser.

CARIN: – Det handlar om att vara personlig och samtidigt professionell. Vi erbjuder våra besökare unika upplevelser och försöker alltid överträffa deras förväntningar. För att vi ska kunna fortsätta göra det kan vi inte stanna upp utan måste fortsätta vår resa mot visionen. Vi har alla förutsättningar att lyckas!

”VÅR VISION ÄR
ATT BLI EUROPAS
MEST ATTRAKTIVA
MÖTESPLATS GENOM ATT
ERBJUDA DEN BÄSTA
HELHETSUPPLEVELSEN.”

ROGER HOLTBACK

VISION, MÅL OCH KÄRNVÄRDEN

VÅR VISION:
Att bli Europas mest attraktiva mötesplats genom att erbjuda den bästa helhetsupplevelsen.

VÅRT UPPDRAG:
Att främja näringslivet.

VÅR AFFÄRSIDÉ:
Med kompetens, partnerskap och finansiell styrka äga och utveckla verksamheter som tillsammans skapar mervärden genom framgångsrika möten.

VÅRT ÖVERGRIPANDE MÅL:
Lönsam tillväxt som ger förutsättningar att utvecklas mot visionen samt möta och uppfylla verksamhetens uppdrag.

VÅRA TRE KÄRNVÄRDEN

1. ENGAGEMANG

För oss innebär engagemang att vi med passion och motivation gör det lilla extra. Att vi skapar och sprider glädje. Det är att vara proaktiv och finna lösningar. Och att ta ansvar för verksamheten, sig själv och andra. Att med lyhördhet och nyfikenhet vara delaktig och närvarande.

2. SAMARBETE

Samarbete för oss är att tillsammans skapa gemensam framgång och att tänka helhet i alla aspekter. Det är att öppna upp, bjuda in och dela med sig. Med prestigelöshet, flexibilitet och tillit skapar vi förtroendefulla relationer och därmed lönsamma affärer.

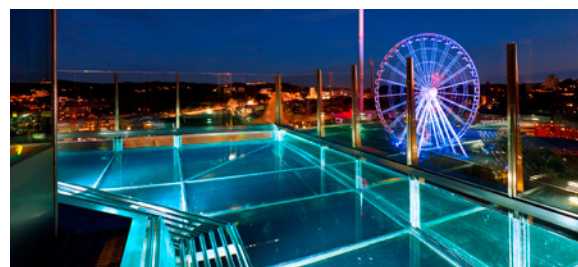
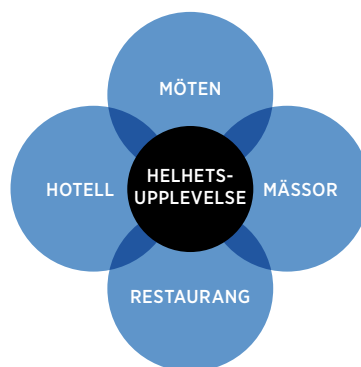
3. MOD

Mod är att våga. Att tänka och pröva nytt, och att våga lyckas. Det är att gå utanför sin egen komfortzon, att utmana sig själv och andra för att utvecklas. Mod innebär att ge och välkomna konstruktiv feedback. Att säga nej, att säga ja och att säga "Tack!".

AFFÄRSMODELL OCH STRATEGISKA OMRÅDEN

VÅR AFFÄRSMODELL syftar till att skapa affärsskapande möten och minnesvärda upplevelser för våra besökare samt lönsamhet för koncernen.

Affärsmodellen bygger på ett helhetserbjudande där besökare tar del av olika former av upplevelser under ett och samma tak.

VI FOKUSERAR PÅ FEM STRATEGISKA OMRÅDEN

1. FÖRSÄLJNING

Genom försäljning, marknad och kommunikation fokuserar vi på att skapa och attrahera fler flöden samt addera mer värden i vårt totala erbjudande. Med utgångspunkt från ett internationellt, nationellt och lokalt perspektiv lägger vi tydliga målgruppsstrategier, prioriterar delmarknader och identifierar kundsegment för proaktiv bearbetning.

2. AFFÄRSUTVECKLING

Vi verkar i en global konkurrenssituation som kräver ständig förnyelse. Vi skapar nya affärsmöjligheter genom att förvärva fler flöden, utveckla partnerskap samt nya innovativa erbjudanden och upplevelser.

3. MEDARBETARE

Vi attraherar, rekryterar, engagerar och utvecklar medarbetare och ledare som varje dag tar ett personligt och gemensamt ansvar för uppsatta mål och för besökarens helhetsupplevelse. Våra kärnvärden – engagemang, samarbete

och mod – genomsyrar det dagliga arbetet, inspirerar och motiverar till höga prestationer i en dynamisk miljö som innebär ständig utveckling.

4. ANLÄGGNINGSUTVECKLING

Vi verkar för fortsatt expansion av vår mötesplats, med värdeskapande ytor på både höjden och bredden, nya virtuella, kommersiella och materiella mötesytor. Vår anläggning ska präglas av öppenhet, flexibilitet och parallellitet.

5. HÅLLBARHET

Vi strävar ständigt efter att höja ambitionen i hållbarhetsarbetet i form av miljömässigt, socialt och ekonomiskt ansvarstagande. Hållbarhetsarbetet genomsyrar hela verksamheten så att vi använder naturresurser och mänskliga resurser på ett effektivare sätt som är mindre belastande för vår miljö och vår hälsa. Hållbarhetsarbetet syftar samtidigt till att, på kort och/eller lång sikt, öka affärsmöjligheter, minska affärsrisker och sänka kostnader.

ORGANISATION OCH MEDARBETARE

Hos oss möts inte bara mässbesökare, hotell- och restauranggäster, turister och affärsresenärer utan också ett stort antal olika yrken, branscher och nationaliteter.

De allra flesta av våra medarbetare arbetar inom våra affärsområden Mat och dryck, Hotell, Kongress och event eller Mässor och möten. Utöver det har vi också ett antal medarbetare som arbetar som affärsstöd till affärsområdena.

Vi har en flexibel organisation med 777 (726) årsanställda och tar under vissa perioder på året in extrapersonal för att hantera högsäsonger, större möten, kongresser eller evenemang. Under dessa perioder kan personalstyrkan uppgå till drygt 1 300 medarbetare per månad.

Svenska Mässan och Gothia Towers ägs av en ekonomiskt fristående stiftelse, Svenska Mässan Stiftelse. Det innebär att vi inte har några ägare eller investerare. Alla investeringar sker på våra egna meriter och allt överskott återinvesteras i verksamheten.

FÖRETAGSKULTUR SOM DRIVER UTVECKLING

Vår framgång och utveckling vilar på engagerade och modiga medarbetare som samarbetar för att överträffa besökarnas förväntningar. Vi ser en stark gemensam företagskultur som grunden för en effektiv organisation och att våra besökare får en berikande upplevelse. Kulturen driver oss att tillsammans arbeta för att nå visionen om att bli Europas mest attraktiva mötesplats genom att erbjuda den bästa helhetsupplevelsen.

Vi har under året genomfört utbildningar där vi bland annat belyst kulturen och kärnvärdena engagemang, samarbete och mod. Våra kärnvärden genomsyrar det dagliga arbetet och ska inspirera och motivera till höga prestationer i den dynamiska miljö som vår mötesplats är, och som innebär ständig utveckling. Vi har under året arbetat vidare med vår kultur och våra kärnvärden, följt upp dem i medarbetarsamtal samt utvecklat vårt introduktionsmaterial och tagit fram nytt ledarskapsmaterial där kärnvärdena har en framträdande roll.

ETT LYCKAT
MEDARBETARSKAP
GER ÖKAD KUND-
NÖJDHET, NÄRVARO
OCH PRESTATION

LEDARSKAP OCH MEDARBETARSKAP

Medarbetarskap för oss innebär att vi har motiverade och engagerade medarbetare som har en vilja att utvecklas. Resultatet av ett lyckat medarbetarskap ser vi i ökad kundnöjdhet, närvaro och prestation. Ledarskapet spelar en viktig roll i hur våra medarbetare utvecklas och 2016 har vi fokuserat på olika utbildningsinsatser för våra ledare, ett initiativ som vi bygger vidare på under 2017. Under 2016 har vi också utvecklat personal som tagit ett

personligt och gemensamt ansvar för uppsatta mål och besökarnas helhetsupplevelse. Ett hundratal medarbetare har utbildats inom företagskultur, säkerhet och hållbarhet.

STOLTA OCH ENGAGERADE MEDARBETARE

Sedan 2014 genomför vi vår medarbetarundersökning med en samarbetspartner som gör det möjligt för oss att jämföra resultatet mot bolag i andra branscher. Mätningarna använder sig av tre index: engagemang, arbetsklimat och ledarskap.

Det högsta värdet på samtliga index är 100. Årets undersökning gav indextalet 76 för engagemang och 90 för arbetsklimat samt 75 för ledarskap. Resultatet visar att vi har stolta, motiverade och engagerade medarbetare. Bland de drygt 150 bolag och organisationer som använder samma undersökningsmetodik var genomsnittet 77 för engagemang och 86 för arbetsklimat samt 68 för ledarskap.

En central fråga för oss är intern arbetsgivarattraktivitet. Vi använder ett eNPS-värde (employee Net Promoter Score) för att mäta koncernens attraktivitet och medarbetarlojalitet. Årets eNPS-värde för koncernen var 10. Det genomsnittliga eNPS-värdet var 7.

Under 2016 har vi fokuserat på att arbeta vidare med resultatet från föregående års medarbetarundersökning. Medarbetarna har tillsammans med sina chefer tagit fram och utvärderat handlingsplaner som ska förbättra arbetsklimatet ytterligare.

EN HÅLLBAR ARBETSPLATS FÖR ALLA

De senaste åren har vi befunnit oss i en tillväxtfas där vår mötesplats vuxit både i antal besökare och medarbetare. En god hälsa bland våra medarbetare står högt upp på vår agenda eftersom det bidrar till en hållbar arbetsplats där medarbetarna är motiverade och trivs.

Varje år genomför vi en rad hälsofrämjande insatser för att bidra till våra medarbetares hälsa. Under 2016 fortsatte vi föregående års satsning med individuell rådgivning för hur våra medarbetare kan påverka sin hälsa och kondition. Vi har också vidareutvecklat vår likabehandlingspolicy och arbetat med frågorna i workshops samt arrangerat utbildningar som inkluderat våra kärnvärden och företagskultur.

VÅRA KÄRNVÄRDEN engagemang, samarbete och mod beskriver vår gemensamma övertygelse, inställning och hur vi ska agera för att nå framgång, varje dag och i varje möte mellan kollegor, kunder, partners och gäster.

ORGANISATION OCH MEDARBETARSTATISTIK

MEDELÅLDERN
inom koncernen var 40 (41) år.

MEDELANSÄLLNINGSTIDEN
i koncernen var 8,5 (9) år.

PERSONALOMSÄTTNINGEN
var 12,6 (14,6) %.

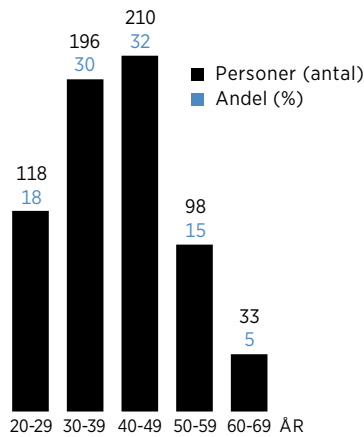

Tio

ÅRETS eNPS-VÄRDE VAR 10.
eNPS (employee Net Promoter Score) mäter koncernens attraktivitet och medarbetarlojalitet. Benchmark var 7.

ÅLDERSFÖRDELNING TILLVIDARE-ANSTÄLLNING I KONCERNEN

MEDARBETARUNDERSÖKNING

76 Engagemang 76
(benchmark 77)

90 Arbetsklimat 90
(benchmark 86)

75 Ledarskap 75
(benchmark 68)

SJUKFRÅNVARO KONCERNEN

5,15%

Totalt i koncernen

47 47 procent av cheferna inom koncernen var kvinnor, 53 procent var män.

75 Totalt hade koncernen 75 chefer 2016.

777

ANTALET ANSÄLLDA

Utbildning

Under 2016 har ett hundratal medarbetare inom koncernen utbildats inom ledarskap, företagskultur, säkerhet och hållbarhet.

HÅLLBARHET LÄGE FÖR EN BÄTTRE VÄRLD

Resor, boende, transporter, mässor och restauranger ger ett avtryck på omvärlden vi inte kan blunda för. Vi vill ta vårt ansvar och vara med och driva den hållbara utvecklingen framåt.

För oss är det viktigt att våra besökare känner sig trygga i att vi erbjuder förstklassiga upplevelser samtidigt som vi tar ansvar för de avtryck som vi skapar. Vi tycker att en bra mötesplats inte bara ska vara redo för framtiden – den ska leda oss dit.

Det är helt enkelt läge för en bättre värld. Sedan 1997 har vi jobbat med hållbar utveckling som en naturlig del i hela verksamheten. Idag är hållbarhet en av våra fem huvudstrategier och en naturlig del i vår vision om att bli Europas mest attraktiva mötesplats genom att erbjuda den bästa helhetsupplevelsen.

VIKTIGA HÄNDELSER UNDER ÅRET:

- I januari blev alla godstransporter som förmedlas av vår speditör klimatkompenserade.
- I maj påbörjade vi ett samarbete med IT4Kids. Organisationen säljer all vår uttjänta IT-utrustning och donerar sedan beloppet i vårt namn till en hjälporganisation.
- I maj lanserade vi också en handikappanpassad svit som en del i satsningen om att göra hotellet mer tillgängligt för alla, oavsett personliga förutsättningar.
- I juni färdigställde vi vår likabehandlingsplan som sedan implementerades i koncernen.
- I augusti uppmuntrade vi våra medarbetare att resa kollektivt genom att erbjuda dem att köpa årskort på Västtrafik som en företagsförmån.
- I september rullade vi ut vårt kommunikationskoncept för hållbarhet – Läge för en bättre värld. Konceptet ska öka kännedomen om vårt hållbarhetsarbete och riktar sig till våra besökare, gäster och kunder.

- I november tilldelades Göteborg förstaplatsen i Global Destination Sustainability Index (GDS) ranking av hållbara mötesstäder. Vi samarbetar med staden i hållbarhetsfrågor och förstaplatsen innebär ett erkännande som stärker oss på den internationella marknaden.

FRÅN STÄD OCH TRANSPORT TILL MAT OCH DRYCK

Vi har en bred verksamhet och har identifierat ett antal fokusområden där vi påverkar människor och miljö, från städ och transport till mat och dryck. Hållbarhetsarbetet drivs av engagerade medarbetare från hela verksamheten.

AVFALL

Vi vill minska den totala mängden avfall och för- enkla för våra gäster, besökare och utställare att hantera sitt avfall. Det finns idag behållare för att sortera papper, brännbart, glas och burkar på de flesta offentliga ytor och på merparten av våra hotellrum. Drygt 85 procent av vårt avfall återvinns och en del komposteras och rötas för att sedan omvandlas till biogas som används för att driva våra spisar i restaurangköken.

KEMIKALIER

Vi strävar efter att alla produkter som används i den dagliga driften ska vara miljömärkta med EU-blomman, Svanen eller Bra Miljöval. Det gäller alltifrån diskmedel, fönsterputs, golv- och toalettrensning till målarfärger och limmer. Vi arbetar ständigt för att begränsa behovet av kemikalier, bland annat genom förändrade arbetssätt och innovativa lösningar.

TRANSPORTER

Vi vill minska CO₂-utsläppen och trafiktrycket i centrala Göteborg. Vi optimerar därför vår logistik genom samlastning och komprimering av godsmängder till och från vår anläggning. Därmed sparas var tredje godstransport in. För de kunder som vill ta ett aktivt ansvar erbjuder vi klimatkompenserade transportalternativ. Alla godstransporter vi gör i egen regi är klimatkompenserade.

KRISTER DAHL, EXECUTIVE CHEF FÖR RESTAURANGÉRNA I GOTHIA TOWERS, på Gothia Towers tak som är hem för cirka 100 000 bin. Honungen som produceras, cirka 40 kilo per år, används som smaksättare i köket, på frukostbordet och i baren på Upper House Dining.

MAT OCH DRYCK

Vi strävar efter att uppfylla ledorden ekologiskt, närproducerat och rättvist i våra restaurangers utbud. Det är också utifrån dessa kriterier vi gör våra förstahandsval mellan i övrigt likvärdiga produkter. Idag innehåller till exempel vår vinlista ett flertal ekologiska alternativ.

ENERGI

Vi vill erbjuda en klimatneutral mötesplats och förnyelsebar energi är en förutsättning för att kunna uppnå det målet. Idag hämtar vi vår kraft från vindarna då hela anläggningens elbehov täcks med vindkraft. Det har resulterat i att CO₂-utsläppen från vår anläggning har minskat med drygt 5 500 ton under 2016. Vi arbetar löpande med att minska vår energiförbrukning genom att ständigt optimera våra fastigheter, belysning, ventilation, uppvärmning, kyla och beteenden.

TILLGÄNGLIGHET

Alla, oavsett personliga förutsättningar, ska kunna besöka Svenska Mässan och Gothia Towers. Därför arbetar vi ständigt med att förbättra vår anläggning ur en tillgänglighetssynpunkt. Trösklar, hissar, toaletter och hotellrum – vi planerar och genomför både kort- och långsiktiga anpassningar av våra lokaler. På www.tillganglighetsdatabasen.se håller vi aktuell information om våra entréer och lokaler uppdaterad. En grundtillgänglighet finns i alla utställningshallar, konferenslokaler och restauranger.

SAMHÄLLENGAGEMANG

Vi väljer att stödja organisationer och projekt som på en lokal nivå verkar för goda syften. Våra samarbetspartners är Göteborgs Räddningsmission och El Sistemans Vänner i Göteborg.

- Göteborgs Räddningsmission hjälper människor i samhällets utkant. Vårt samarbete innebär att vi köper kravmärkta produkter som sylt, marmelad och must från deras ekologiska odling på Björlanda prästgård. Vi skänker också överbliven mat till deras café på Vasagatan i Göteborg och arrangerar varje år en julklappsinsamling till behövande barn. Vi sponsrar även en av deras fältarbetare.
- El Sistemans Vänner i Göteborg är en ideell förening med rötter i Venezuela som använder musik för att skapa en positiv social förändring i barns liv. Vårt samarbete innebär att vi stödjer uppbyggnaden av El Sistemans verksamhet i Göteborg och samarrangerar konserter. Runt 1 600 barn undervisas idag inom en rad olika instrument i Göteborgsområdet.

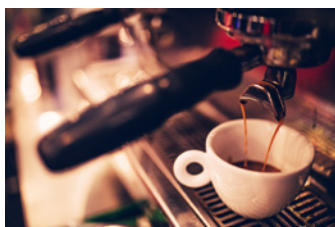

NYCKELTAL	2016	2015
Avfall, återvinningsgrad	90,0 %	85,0 %
Energiförbrukning per kvm	190 kWh	189 kWh
CO ₂ -utsläpp per kvm kopplat till vår energiförbrukning	8,0 kg	7,2 kg
Ekologiska basvaror av vårt totala livsmedelssortiment, räknat i kr	17,3 %	12,4 %

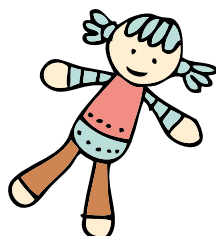
ISO 20121 heter den internationella hållbarhetsstandard som vi är certifierade enligt.

Certifieringen användes för första gången under OS i London 2012.

100%

HUNDRA PROCENT av kaffet som vi serverar på vår mötesplats är rättvisemärkt.

60 000 kronor skänktes under julklappsinsamlingen till Göteborgs Räddningsmission. Summan gick bland annat till stödsamtal för barn, gosedjur till ensamkommande flyktingbarn och grötfrukostar på Räddningsmissionens café för hemlösa.

11 300 portioner skänktes till Göteborgs Räddningsmission.

66%

66 PROCENT av våra tillsvidareanställda medarbetare har hittills genomfört den hållbarhetsutbildning som vi introducerade 2015.

6 000 julklappar

6 000 JULKLAPPAR samlades in under Gothia Towers årliga julklappsinsamling. Alla julklappar delades ut av Göteborgs Räddningsmission till behövande barn och unga.

Tillgänglighet

UNDER ÅRET lade vi in information om anläggningens tillgänglighet på www.t-d.se för att göra det enklare för alla att besöka vår mötesplats.

STYRELSE

ROGER HOLTBACK

Styrelseordförande

Huvudsaklig sysselsättning: Egen företagsgrupp samt styrelse- och rådgivningsarbete.

Övriga styrelseuppdrag: Styrelseordförande i Holtback Group AB med dotterbolag, Rullpack AB och Ellen Industrifastigheter AB. Styrelseledamot Trox AB, Hulsteins Kyl AB och ledamot i Stena Sfärråd.

JACK FORSGREN

Vice ordförande

Huvudsaklig sysselsättning: Egenföretagare och styrelseuppdrag.

Övriga styrelseuppdrag: Styrelseledamot i Maquire AB och Bilia AB, ledamot i IVA.

CARIN KINDBOM

VD och koncernchef Svenska Mässan

Huvudsaklig sysselsättning: VD och koncernchef Svenska Mässan.

Övriga styrelseuppdrag: Styrelseledamot i Handelsbanken Västra Sverige och Sten A Olssons Stiftelse för Forskning och Kultur.

JONAS RANSGÅRD

Huvudsaklig sysselsättning: Vice ordförande i Göteborgs kommunstyrelse.

Övriga styrelseuppdrag: Ordförande i Göteborgsregionens kommunalförbund, vice ordförande i Göteborgs Stadshus AB, ersättare i styrelsen för Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

CHARLOTTE LJUNGGREN

Huvudsaklig sysselsättning: Flygplatsdirektör Göteborg Landvetter Flygplats.

Övriga styrelseuppdrag: Styrelseledamot i Thomas Concrete Group AB och Börssällskapet.

HÅKAN LINNARSSON

Huvudsaklig sysselsättning: Regionråd i Västra Götalandsregionens regionstyrelse.

Övriga styrelseuppdrag: Styrelseordförande i Göteborg & Co, vice ordförande Folkhälso-kommittén, ersättare Sjukvårdsdelegationen Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

JOHAN TROUVÉ

Huvudsaklig sysselsättning: VD Västsvenska Handelskammaren.

Övriga styrelseuppdrag: Styrelseledamot i Stiftelsen Korsvägen (Universeum) och Transportstyrelsen, styrelseordförande Gullmarsstrand Hotell & Konferens, ledamot Länsstyrelsen i Västra Götalands Insynsråd.

CHRISTEL ARMSTRONG DARVIK

Huvudsaklig sysselsättning: VD Stena Fastigheter AB.

Övriga styrelseuppdrag: Styrelseledamot i Stiftelsen Chalmers Tekniska Högskola. Styrelsesuppleant i Fastighetsägarna Sverige AB.

HELENE ODENJUNG

Huvudsaklig sysselsättning: Kommunalråd i Göteborgs kommunstyrelse.

Övriga styrelseuppdrag: Styrelseledamot i Stiftelsen Chalmers Tekniska Högskola, ISGR (International School of Gothenburg Region), Göteborgs Stadshus AB, KPA Pensions-försäkringar och Göteborgspriset för hållbar utveckling.

OLOF PERSSON

Huvudsaklig sysselsättning: Senior Operating Executive, Cerberus European Capital Advisors LLP.

Övriga styrelseuppdrag: Ordförande i New Wave Group och Tysk-Svenska Handelskammaren.

GÖRAN PETERSSON

Huvudsaklig sysselsättning: Advokat, medlem i Sveriges Advokatsamfund.

Övriga styrelseuppdrag: Styrelseordförande i Hallberg-Rassy AB med dotterbolag, Association of International Olympic Summer Sports (ASOIF) Legal Consultative Group, International Handball Federation (IHF) och World Sailing Ethic Commissions (Internationella Seglarförbundet).

KONCERNLEDNING

CARIN KINDBOM

VD och koncernchef

Tidigare erfarenheter från IT- och resebranschen.
Utbildad vid Göteborgs universitet.

ANDERS TUFVESSON

Ekonomi- och finansdirektör

Tidigare erfarenheter från handelsföretag samt
medtech- och varvsindustrin.
Utbildad vid Göteborgs universitet.

MARIA KÄLLSSON

**Direktör Mässor och Möten Kultur, Media
och Samhälle**

Tidigare erfarenheter från finansbranschen och
kultursektorn.
Utbildad vid Lunds universitet.

ANNA WIKSTRÖMER SUNDGREN

HR-direktör

Tidigare erfarenheter från rese-, rekryterings-
och finansbranschen.
Utbildad vid Göteborgs universitet.

CARINA DIEMANN**Kommunikationsdirektör**

Tidigare erfarenheter från IT och telekom-, medie-, rese- och transportbranschen.

Utbildad vid Göteborgs universitet.

MALIN FRANCK**Restaurangdirektör**

Tidigare erfarenheter från turism-, hotell- och restaurangbranschen.

Utbildad vid Uppsala universitet.

JOACHIM HULT**Fastighetsdirektör**

Tidigare erfarenheter från fastighetsbranschen.

ELISABETH THOMSON**Hotelldirektör**

Tidigare erfarenheter från hotellbranschen.

Utbildad vid IHTTI School of Hotel Management.

ANNA-CARIN RASMUSSON**Marknads- och försäljningsdirektör**

Tidigare erfarenheter från IT- och hotellbranschen.

Utbildad vid Göteborgs universitet.

PETER SCOTT

(Tillträder 20 mars 2017)

Direktör Mässor och Möten Industri och Livsstil

Tidigare erfarenheter från mässbranschen.

Utbildad vid Högskolan i Halmstad.

HUVUDMANNARÅD

HUVUDMANNARÅD

Ordförande: Göran Bengtsson

1:e vice ordförande: Roger Holtback

2:e vice ordförande: Bjarne Holmqvist

VALDA AV GÖTEBORGS KOMMUNFULLMÄKTIGE:

Jonas Ransgård

Helene Odenjung

Håkan Linnarsson

VALDA AV VÄSTSVENSKA HANDELSKAMMAREN:

Jack Forsgren

Caroline Krensler

Johan Trouvé

VALDA AV FÖRETAGARNA GÖTEBORG:

Gunilla M. Almgren

Swen Persson

VALDA AV GÖTEBORGS KÖPMANNAFÖRBUND:

Kenneth Odéus

Ulla Nilsson

VALD AV AGENTURFÖRETAGEN:

Helena Waker

VALD AV CHALMERS TEKNISKA HÖGSKOLA:

Johan Carlsten

VALD AV FORDONSKOMPONENTGRUPPEN:

Fredrik Sidahl

VALD AV FÖRETAGARNA VÄSTRA GÖTALAND:

Cathrine Dellborg

VALD AV GÖTEBORGS UNIVERSITET:

Pam Fredman

VALD AV HANDELSHÖGSKOLAN VID GÖTEBORGS UNIVERSITET:

Lena Mossberg

VALD AV SVENSK HANDEL:

Thomas Strindeborn

VALD AV SVENSK SJÖFART:

Claes Berglund

VALD AV SÄLJARNAS RIKSFÖRBUND:

Jan Zetterström

VALDA AV SVENSKA MÄSSANS HUVUDMANNARÅD:

Christel Armstrong Darvik

Christina Backman

Göran Bengtsson

Tomas Brunegård

Eva Halvarsson

Bjarne Holmqvist

Roger Holtback

Per Löjdquist

Charlotte Ljunggren

Lennart Mankert

Lars G. Malmer

Hans-Olov Olsson

Olof Persson

Christina Rogestam

Elisabeth Sandberg

M. Johan Widerberg

REVISORER:

Aukt.rev. Heléne Siberg Wendin, Ernst & Young AB

Aukt.rev. Andreas Mast, Ernst & Young AB

REVISORSSUPPLEANTER:

Aukt.rev. Staffan Landén, Ernst & Young AB

Aukt.rev. Nina Bergman, Ernst & Young AB

50 meter över marken svävar Gothia Towers utanpåliggande pool som erbjuder en spektakulär utsikt över staden. Det finns bara tre hotell i världen som har en pool hängande utanpå fasaden, de andra två ligger i Shanghai och Dubai.

Styrelsen och verkställande direktören för Svenska Mässan Stiftelse, organisationsnummer 857201-2444 med säte i Göteborg, får härmed avge årsredovisning och koncernredovisning för verksamheten i stiftelsen och koncernen för räkenskapsåret 2016.

Om inte annat särskilt anges, redovisas alla belopp i tusental kronor. Uppgifter inom parentes avser föregående år.

VERKSAMHETEN

Svenska Mässan-koncernen är en av norra Europas största integrerade mötesplatser. Koncernen driver i egen regi mäss-, mötes-, hotell- och restaurangverksamhet. Läget mitt i Göteborgs centrum gör att Svenska Mässan, på gångavstånd, kan erbjuda ett stort utbud av kultur, nöjen och restauranger vilket sammantaget med helhetskonceptet ger närmast unika förutsättningar på den nationella och internationella mötesmarknaden. Konceptet gör att Svenska Mässan kan ta ett heltäckande grepp och möta kundernas behov, samtidigt som de olika affärsdrivande dotterbolagen skapar mervärden inom koncernen.

Svenska Mässan genomför mässor och mötesarrangemang, kongresser, event och dagkonferenser. Koncernen driver Gothia Towers som är ett av norra Europas största hotell och en av Sveriges största restaurangverksamheter med bland annat Upper House Dining, Heaven 23, West Coast, Imagine, TwentyFourSeven och Incontro. Koncernen har 777 heltidssysselsatta och hade omkring 1,8 miljon besökare under 2016. Dessa beräknades generera 2,7 miljarder kronor under året i besöksnäringseffekter till Göteborg.

Moderbolaget Svenska Mässan Stiftelse är en ekonomiskt fristående stiftelse med uppdrag att främja näringslivets intressen främst i Västsverige. Svenska Mässan Stiftelse har fem verksamhetsdrivande dotterbolag:

- Gothia Towers AB utvecklar och driver hotell-, restaurang- och mötesverksamhet.
- Svenska Mässan Mässor och Möten AB utvecklar och driver mässor och event.
- Bok & Bibliotek i Norden AB utvecklar och arrangerar Bokmässan, Nordiska Skolledarkongressen och Mediedagarna. Härutöver erbjuds experttjänster för konferenser och kongresser.
- Svenska Mässan Hotellfastigheter AB äger och örvaltar koncernens hotellfastighet.
- Mässans Gata AB äger och förvaltar koncernens kontorsfastighet.

KONCERNENS RESULTAT OCH STÄLLNING

Koncernens omsättning för 2016 uppgick till 1 255 Mkr (1 182), motsvarande en ökning med 6 % jämfört med föregående år. Hotellverksamheten ökade omsättningen med 42 Mkr. Mässportföljen har under 2016 varit planligt svagare än under 2015 och omsättningen minskade med 42 Mkr. Mötes- och konferensverksamheten ökade omsättning med 48 Mkr medan koncernens övriga verksamheter såsom restauranger och möten har bidragit till resterande omsättningsökning.

Resultat före avskrivningar uppgick till 231 Mkr (263), motsvarande en EBITDA-marginal om 18,4 % (22,2). Rörelseresultatet uppgick till 129 Mkr (158), motsvarande en rörelsemarginal om 10,3 % (13,3). Det finansiella nettot uppgick till -53 Mkr (-55). Resultatet efter finansiella poster uppgick till 76 Mkr (103).

Koncernens kassaflöde före investeringar uppgick till 205 Mkr (208). Investeringsverksamheten uppgick till -85 Mkr (-69), vilket ger ett kassaflöde efter investeringar på 120 Mkr (139). Kassaflödet från finansieringsverksamheten uppgick till -89 Mkr (-125) innefattande en låneamortering på 85 Mkr. Årets kassaflöde uppgick till 31 Mkr (15).

Koncernens investeringar avseende byggnader, inventarier och immateriella tillgångar är huvudsakligen hänförliga till renovering av fem hotellvåningar och uppräschning av konferenslokaler. Koncernens egna kapital uppgår till 598 Mkr (539).

STIFTELSENS RESULTAT OCH STÄLLNING

Moderbolagets omsättning för år 2016 uppgick till 107 Mkr (117). Rörelseresultatet uppgick till -27 Mkr (-6). Det finansiella nettot var -10 Mkr (-6) och resultat efter finansiella poster var -37 Mkr (-12). Koncernbidrag har erhållits från dotterbolagen Gothia Towers AB, Svenska Mässan Mässor och Möten AB, Mässans Gata AB och Bok & Bibliotek i Norden AB med 97 Mkr och lämnats till dotterbolagen Svenska Mässan Hotellfastigheter AB och Kvalitetsmässan AB med 54 Mkr. Koncernbidragen redovisas som bokslutsdisposition.

Under året har investeringar i byggnader, inventarier samt immateriella anläggningstillgångar på 22 Mkr (10) genomförts.

Moderbolagets kassaflöde före investeringar för 2016 uppgick till 66 Mkr (110). Moderbolagets likviditet uppgick till 61 Mkr vid årets slut. Moderbolaget disponerar 100 Mkr i avtalade ej utnyttjade kreditfaciliteter.

RISKER OCH RISKHANTERING

En redogörelse för aktuella risker och osäkerhetsfaktorer återfinns i not 2.

STYRELSEN OCH UTSKOTT

Svenska Mässan Stiftelse har ett huvudmannaråd med högst 50 ledamöter. Till ledamöter i rådet utses personer från organisationer som kan vara till gagn för Stiftelsen.

Huvudmannarådet utser inom sig förste ordförande och andre ordförande. Huvudmannarådet har årligen ett ordinarie sammanträde varvid Stiftelsens årsredovisning behandlas, beslut fattas om ansvarsfrihet för styrelseledamöter och verkställande direktör, och val sker av både ledamöter till styrelsen och av revisorer. Vidare beslutar Huvudmannarådet om arvoden.

Styrelsen i Svenska Mässan Stiftelse består av tio ledamöter inklusive verkställande direktören och en till styrelsen adjungerad arbetstagarrepresentant. I styrelsen ingår tre av Göteborgs kommun utsedda ledamöter. Övriga ledamöter är främst hämtade från Göteborgs näringsliv. Styrelsen utser inom sig styrelsens ordförande och vice ordförande. Styrelsen utgör på så sätt ett kraftfullt nätverk som knyter samman näringsliv och samhälle i regionen. Arbetsordningen för styrelsen innehåller bland annat uppgifter om ansvarsfördelning mellan styrelsen, ordföranden i styrelsen, verkställande direktören och styrelsens utskott.

Styrelsens arbete följer en årlig mötesplan med en fast grundstruktur för dagordningen vid varje möte. Vid mötena deltar vid behov tjänstemän i Stiftelsen som föredragande. Under året har sex styrelsemöten avhållits. Stiftelsens revisorer har deltagit vid ett styrelsemöte under året. Styrelsen fastställer Stiftelsens årsredovisning.

Styrelsens arbete förbereds av ett omfattande utskottsarbete som engagerar flera av styrelsens ledamöter. För närvarande finns fyra utskott, revision och risk-, ersättnings-, finans- och fastighetsutskott.

- Revision- och riskutskottet står för kontakter med Stiftelsens revisorer samt för planering och genomförande av revisionen. Utskottet består av Jack Forsgren (styrelsens vice ordförande), Charlotte Ljunggren, Olof Persson och Johan Trouvé.
- Finansutskottet består av Roger Holtback (styrelsens ordförande), Jack Forsgren (styrelsens vice ordförande), Christel Armstrong Darvik och Olof Persson. Utskottet behandlar Stiftelsens finansieringsfrågor.
- Ersättningsutskottet behandlar VD:s och företagsledningens anställningsvillkor samt successionsfrågor. Utskottet består av styrelsens ordförande Roger Holtback och vice ordförande Jack Forsgren.
- Fastighetsutskottet bereder alla större och långsiktiga fastighetsfrågor. Utskottet består av styrelseledamöterna Roger Holtback (styrelsens ordförande), Jack Forsgren (styrelsens vice ordförande), Christel Armstrong Darvik och Olof Persson.

Styrelsearbetet utvärderas årligen och årets utvärdering gav liksom tidigare år en fortsatt positiv bild av styrelsens arbete och underlag för ytterligare förbättringar. Styrelsen utvärderar också utskottens arbete och försäkras sig om att utskottsarbetet dokumenteras och bedrivs på ett effektivt och bra sätt.

FÖRVÄNTNINGAR OM FRAMTIDA UTVECKLING

Svenska Mässans mål är lönsam tillväxt, vilket blir ett kraftfullt medel för att uppnå Stiftelsens ändamål att främja näringslivets intressen i Göteborg.

Periodiciteten av vilka mässor som genomförs kan påverka omsättning och rörelseresultatet för vissa år. Svenska Mässan har under de senaste åren framgångsrikt lyckats utjämna beläggningen och fylla tomrummen med olika typer av event och kongresser så att omsättningen blivit jämnare mellan åren. För 2017 förväntas omsättningen bli i nivå med 2016.

Koncernresultaträkning

KKR	NOT	2016	2015
Nettoomsättning	3, 32	1 255 366	1 181 512
Rörelsens kostnader			
Övriga externa kostnader	4, 32	-588 321	-516 684
Personalkostnader	5	-435 902	-401 075
Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	6	-101 518	-105 345
Övriga rörelsekostnader	7	-589	-1 048
Summa rörelsens kostnader		-1 126 330	-1 024 152
Rörelseresultat		129 036	157 360
Resultat från finansiella intäkter och kostnader			
Resultat från andelar i intressebolag	21	2 092	-787
Resultat från övriga värdepapper	22	125	-
Ränteintäkter och liknande resultatposter	9	1 350	1 297
Räntekostnader och liknande resultatposter	10	-56 915	-55 103
Summa resultat från finansiella poster		-53 348	-54 593
Resultat efter finansiella poster		75 688	102 767
Skatt på årets resultat	12	-16 866	-24 421
Årets resultat		58 822	78 346
Årets resultat hänförligt till			
Moderbolaget		58 822	78 307
Minoritetsintresse		-	39

Koncernbalansräkning

KKR	NOT	2016-12-31	2015-12-31
TILLGÅNGAR			
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter	13	2 177	1 373
Varumärken	14	28 063	32 169
Goodwill	15	-	600
		30 240	34 142
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader, markanläggningar och mark	16	1 992 688	2 002 782
Inventarier	17, 18	291 034	292 795
Pågående nyanläggningar	19	7 309	7 578
		2 291 031	2 303 155
Finansiella anläggningstillgångar			
Andra långfristiga värdepappersinnehav	22	8 613	8 786
		2 329 884	2 346 083
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR			
Varulager			
		8 427	8 527
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		119 438	114 769
Övriga fordringar		6 333	6 610
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	23	10 117	8 042
		135 888	129 421
Kassa och Bank			
		62 154	31 002
		206 469	168 950
		2 536 353	2 515 033

Koncernbalansräkning (forts)

KKR	NOT	2016-12-31	2015-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Donationer		570	570
Annat eget kapital inklusive årets resultat		596 757	538 759
Minoritetsintressen		-	139
Summa eget kapital		597 327	539 468
Avsättningar			
Avsättning för pensioner, PRI	25	81 782	81 207
Övriga avsättningar	22	10 578	10 763
Avsättning uppskjuten skatt	26	154 567	140 590
Summa avsättningar		246 927	232 560
Långfristiga skulder			
Skulder till kreditinstitut	27	1 415 000	1 504 000
Summa långfristiga skulder		1 415 000	1 504 000
Kortfristiga skulder			
Förskott från kunder		5 343	5 372
Pågående projekt	28	57 673	48 299
Leverantörsskulder		100 261	63 110
Skatteskuld		3 268	4 912
Övriga kortfristiga skulder	29	17 518	29 269
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	30	93 036	88 043
Summa kortfristiga skulder		277 099	239 005
SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL		2 536 353	2 515 033

Koncernens förändringar i eget kapital

	Donationer	Annat eget kapital inkl årets resultat	Minoritetsintresse	Summa eget kapital
Eget kapital 2014-12-31	570	460 451	248	461 269
Årets resultat	-	78 307	39	78 346
Lämnad utdelning	-	-	-135	-135
Förvärv minoritet	-	-	-13	-13
Eget kapital 2015-12-31	570	538 759	139	539 468
Årets resultat	-	58 822	-	58 822
Förvärv minoritet	-	-824	-139	-963
Eget kapital 2016-12-31	570	596 757	0	597 327

Kassaflödesanalys för koncernen

KKR	2016	2015
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN		
Resultat efter finansiella poster	75 688	102 767
Justering för poster som ej ingår i kassaflödet, mm:		
Förändring av avsättning till pensioner	539	-584
Avskrivningar av anläggningstillgångar	101 518	105 345
Nedskrivning av aktier	-	787
Resultat vid försäljning av anläggningstillgångar	-2 461	-
Resultat vid utrangering	589	1 048
Betald inkomstskatt	-8 148	-4
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring av rörelsekapitalet	167 725	209 359
Förändring av varulager	100	-974
Förändring av kortfristiga fordringar	-6 467	-14 737
Förändring av kortfristiga skulder	43 351	14 453
Förändring av rörelsekapitalet	36 984	-1 258
Kassaflöde från den löpande verksamheten	204 709	208 101
Investeringsverksamheten		
Investeringar i anläggningstillgångar	-86 227	-67 929
Försäljning av anläggningstillgångar	2 633	-
Investeringar i finansiella anläggningstillgångar	-963	-877
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-84 557	-68 806
Kassaflöde före finansieringsverksamheten	120 152	139 295
Finansieringsverksamheten		
Amortering av skuld till kreditinstitut	-89 000	-124 500
Utbetald utdelning till minoritet	-	-135
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-89 000	-124 635
Årets kassaflöde	31 152	14 660
Likvida medel vid årets början	31 002	16 342
Likvida medel vid årets slut	62 154	31 002

Stiftelsens resultaträkning

KKR	NOT	2016	2015
Nettoomsättning	3, 32, 33	106 808	117 367
Rörelsens kostnader			
Övriga externa kostnader	4, 32	-44 829	-36 867
Personalkostnader	5	-58 121	-52 266
Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	6	-30 577	-33 676
Övriga rörelsekostnader	7	-	-368
Summa rörelsens kostnader		-133 527	-123 177
Rörelseresultat		-26 719	-5 810
Resultat från finansiella intäkter och kostnader			
Resultat från andelar i dotterbolag	8	-	7 910
Resultat från andelar i intressebolag	21	2 092	-787
Resultat från övriga värdepapper	22	125	-
Ränteintäkter och liknande resultatposter	9	39 709	34 632
Räntekostnader och liknande resultatposter	10	-52 289	-48 009
Summa resultat från finansiella poster		-10 363	-6 254
Resultat efter finansiella poster		-37 082	-12 064
Bokslutsdispositioner	11	50 896	30 329
Resultat före skatt		13 814	18 265
Skatt på årets resultat	12	-2 802	-3 588
Årets resultat		11 012	14 677

Stiftelsens balansräkning

KKR	NOT	2016-12-31	2015-12-31
TILLGÅNGAR			
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter	13	1 861	1 033
Varumärken	14	27 337	31 080
		29 198	32 113
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader, markanläggningar och mark	16	597 345	602 176
Inventarier	17, 18	63 819	68 919
Pågående nyanläggningar	19	5 532	1 456
		666 696	672 551
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i koncernföretag	20	71 343	70 331
Andra långfristiga värdepappersinnehav	22	6 297	6 306
Långfristiga fordringar koncernföretag		598 000	485 000
		675 640	561 637
Summa anläggningstillgångar		1 371 534	1 266 301
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR			
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		319	116
Fordringar hos koncernföretag		5 586	24 872
Övriga kortfristiga fordringar		1 773	1 717
Skattefordran		695	3 898
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	23	5 062	5 012
		13 435	35 615
Kassa och Bank		61 284	29 917
Summa omsättningstillgångar		74 719	65 532
SUMMA TILLGÅNGAR		1 446 253	1 331 833

Stiftelsens balansräkning (forts)

KKR	NOT	2016-12-31	2015-12-31
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital			
Eget kapital vid årets början		271 492	256 815
Årets vinst		11 012	14 677
Eget kapital vid årets slut		282 504	271 492
Obeskattade reserver	24	71 066	78 261
Avsättningar			
Avsättning för pensioner, PRI	25	81 782	81 207
Avsättning uppskjuten skatt	26	63 292	60 490
Övriga avsättningar	22	7 700	7 680
Summa avsättningar		152 774	149 377
Långfristiga skulder			
Skulder till kreditinstitut	27	785 000	730 000
Skulder till koncernföretag		1 813	1 813
Summa långfristiga skulder		786 813	731 813
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		8 621	6 159
Skulder till koncernföretag		117 684	69 285
Övriga kortfristiga skulder	29	4 423	5 139
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	30	22 368	20 307
Summa kortfristiga skulder		153 096	100 890
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		1 446 253	1 331 833

Moderbolagets förändringar i eget kapital

	Donationer	Övrigt fritt eget kapital	Årets resultat	Summa eget kapital
Eget kapital 2014-12-31	570	252 591	3 654	256 815
Överföring resultat föregående år	-	3 654	-3 654	-
Årets resultat	-	-	14 677	14 677
Eget kapital 2015-12-31	570	256 245	14 677	271 492
Överföring resultat föregående år	-	14 677	-14 677	-
Årets resultat	-	-	11 012	11 012
Eget kapital 2016-12-31	570	270 922	11 012	282 504

Kassaflödesanalys för stiftelsen

KKR	2016	2015
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN		
Resultat efter finansiella poster	-37 082	-12 064
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet, mm:		
Resultat vid utrangering	-	368
Förändring av avsättning till pensioner	578	-547
Avskrivningar av anläggningstillgångar	30 577	33 676
Nedskrivning av aktier	-	4 812
Resultat vid försäljning av anläggningstillgångar	-2 384	-
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring av rörelsekapitalet	-8 311	26 245
Förändring av kortfristiga fordringar	22 180	39 947
Förändring av kortfristiga skulder	52 206	43 689
Förändring av rörelsekapitalet	74 386	83 636
Kassaflöde från den löpande verksamheten	66 075	109 881
Investeringsverksamheten		
Investeringar i anläggningstillgångar	-21 806	-10 470
Försäljning av anläggningstillgångar	2 409	-
Andelar i koncernföretag	-1 012	-90
Aktieägartillskott dotterbolag	-	-4 025
Investeringar i finansiella anläggningstillgångar	-	-787
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-20 409	-15 372
Kassaflöde före finansieringsverksamheten	45 666	94 509
Finansieringsverksamheten		
Förändring av långfristiga fordringar koncernföretag	-113 000	-60 000
Upptagna lån från kreditinstitut	55 000	-
Amortering av skuld till kreditinstitut	-	-52 000
Lämnade koncernbidrag	-53 555	-28 825
Erhållna koncernbidrag	97 256	62 760
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-14 299	-78 065
Årets kassaflöde	31 367	16 444
Likvida medel vid årets början	29 917	13 473
Likvida medel vid årets slut	61 284	29 917

Noter gemensamma för moderbolag och koncern

NOT 1.

REDOVISNINGS- OCH VÄRDERINGSPRINCIPER

ALLMÄNNA REDOVISNINGSPRINCIPER

Årsredovisningen har upprättats enligt årsredovisningslagen (1995:1554) och BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3).

KONCERNREDOVISNING

Koncernredovisningen omfattar Svenska Mässan Stiftelse och de bolag i vilka stiftelsen utövar ett bestämmande inflytande.

Koncernens bokslut är upprättat enligt förvärvsmetoden enligt årsredovisningslagen (1995:1554) och BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3). Redovisningen av rörelseförvärv bygger på enhetssynen. Det innebär att förvärvsanalysen upprättas per den tidpunkt då förvärvaren får bestämmande inflytande. Från och med denna tidpunkt ses förvärvaren och den förvärvade enheten som en redovisningsenhet. Tillämpningen av enhetssynen innebär vidare att alla tillgångar (inklusive goodwill) och skulder samt intäkter och kostnader medräknas i sin helhet även för delägda dotterföretag. Endast resultat uppkomna efter förvärvstidpunkten ingår i koncernens egna kapital. I koncernredovisningen redovisas inte bokslutsdispositioner och obeskattade reserver. Dessa delas upp i eget kapital och uppskjuten skatteskuld. Uppskjuten skatt hänförlig till årets bokslutsdispositioner ingår i koncernens skattekostnad. Resterande del av årets bokslutsdispositioner ingår i koncernens nettovinst. Den uppskjutna skatteskulden (22,0 %) redovisas som avsättningar, medan resterande del (78,0 %) tillförs koncernens egna kapital. Minoritetens andel av årets resultat redovisas direkt i anslutning till årets resultat. Eget kapital som hänförs till minoriteten återfinns på en separat rad i koncernens egna kapital.

VÄRDERINGSPRINCIPER M.M.

Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats till anskaffningsvärde om inget annat anges nedan.

FORDRINGAR

Fordringar upptas till det belopp som efter individuell bedömning beräknas inflyta.

VARULAGER

Värdering av varulager sker till det lägsta av anskaffningsvärde och verkligt värde.

REDOVISNING AV INTÄKTER

Intäkter har upptagits till verkligt värde av vad som erhållits eller kommer att erhållas utifrån utförd tjänst eller levererad vara. Intäkter redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska fördelarna kommer att tillgodogöras och att intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt

sätt. Projekt i form av mässor och andra arrangemang resultatavräknas i den period som de genomförs.

ERSÄTTNINGAR TILL ANSTÄLLDA

Ersättningar till anställda avser alla typer av ersättningar som koncernen lämnar till de anställda. Koncernens ersättningar innefattar bland annat löner, betald semester, betald frånvaro, bonus och ersättningar efter avslutad anställning (pensioner). Redovisning sker i takt med intjänandet. Ersättningar till anställda efter avslutad anställning avser avgiftsbestämda eller förmånsbestämda pensionsplaner. Som avgiftsbestämda planer klassificeras planer där fastställda avgifter betalas och det inte finns förpliktelser, vare sig legala eller informella, att betala något ytterligare, utöver dessa avgifter. Övriga planer klassificeras som förmånsbestämda pensionsplaner. I koncernen finns såväl avgiftsbestämda som förmånsbestämda pensionsplaner. Utgifter för avgiftsbestämda planer redovisas som en kostnad under den period de anställda utför de tjänster som ligger till grund för förpliktelsen. Koncernens övriga planer klassificeras som förmånsbestämda och beräknas enligt Tryggandelagen och redovisas i enlighet med förenklingsreglerna i BFNAR 2012:1 (K3). Koncernen har även förmånsbestämda pensionsplaner som finansieras i egen regi. Uppgift om pensionsskuldens storlek erhålls från ett oberoende företag (PRI Pensionsgaranti) och redovisas enligt den erhållna uppgiften.

PÅGÅENDE PROJEKT

Pågående projekt avser framtida mässor och andra arrangemang, vilka kommer att genomföras 2017 och senare. I balansräkningen redovisas nettot av fakturering och nedlagda kostnader avseende, vid årsskiftet, pågående projekt. Nedlagda kostnader utgörs av direkta kostnader samt pålägg för skälig andel av indirekta kostnader. Vid värdering av pågående projekt, i de fall det föreligger en koncernmässig förlust av väsentligt belopp, reserveras hela den beräknade förlusten.

UTLÄNDSK VALUTA

Fordringar och skulder i utländsk valuta värderas till balansdagens kurser. Kursvinster och kursförluster på rörelsens fordringar och skulder hänförs till rörelseresultatet och vinster och förluster på finansiella fordringar och skulder redovisas som finansiella poster.

UPPSKJUTEN SKATT

Uppskjuten skatt beräknas för balansdagens samtliga identifierade temporära skillnader mellan å ena sidan tillgångarnas eller skuldernas skattemässiga värden och å andra sidan deras redovisade värden. Uppskjutna skatte-

fordringar och skatteskulder beräknas med hjälp av de skattesatser som förväntas gälla för den period då fordringarna avräknas eller skulderna regleras, baserat på de skattesatser som föreligger på balansdagen.

FINANSIELLA INSTRUMENT

Finansiella instrument värderas utifrån anskaffningsvärdet. Koncernen använder finansiella instrument i form av s.k. ränteswappar för att skydda mot ränteförändringar. Koncernen har identifierat ett säkringsförhållande och tillämpar säkringsredovisning avseende dessa finansiella instrument. Se vidare beskrivning i not 34.

REDOVISNING AV LEASINGAVTAL

I koncernen redovisas operationella leasingavtal linjärt över leasingperioden.

ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

Samtliga anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar. Avskrivning sker linjärt över den förväntade nyttjandeperioden. Materiella anläggningstillgångar har delats upp på betydande komponenter när komponenterna har väsentligt olika nyttjandeperioder. Goodwill utgörs av det belopp varmed anskaffningsvärdet överstiger det verkliga värdet på koncernens andel i det förvärvade dotterföretagets nettotillgångar vid förvärvstillfället. Utgifter avseende internt upparbetade immateriella anläggningstillgångar som uppfyller kriterierna i K3 aktiveras som immateriella anläggningstillgångar. Vissa lånekostnader aktiveras.

Följande avskrivningsplaner har tillämpats:

	NYTTJANDEPERIOD (ÅR)
Mark	Skrivs ej av
Markanläggningar	20-50
Byggnader på annans mark	20
Stomme	100
Tak	30-100
Fasad	50-100
Installationer	20-30
Inre ytskikt	10-30
Byggnadsinventarier	10-50
Inventarier	3-10
Goodwill	10
Balanserade utgifter	5
Varumärken	5-10

NOT 2.

RISKER OCH RISKHANTERING

FINANSIELLA RISKER

Svenska Mässans strategi är att minimera de risker som uppstår i affärsverksamheten genom tydliga riktlinjer för finanshanteringen. Målsättningen är att aktivt hantera riskerna i skuldportföljen i enlighet med koncernens policy för finansiella risker. Svenska Mässan bedriver ett kontinuerligt arbete att identifiera finansiella risker som koncernen kan bli exponerad för. Koncernens finansiella risker sammanställs kontinuerligt och följs upp för att säkerställa att finanspolicyn efterlevs. Portföljen är väl diversifierad med olika räntebindningar och finansieringar tagna vid olika tillfällen.

Svenska Mässan koncernens finanshantering är centraliserad till Svenska Mässan Stiftelses ekonomiavdelning, för att tillvarata stordriftsfördelar samt för att minimera hanteringsrisker. Svenska Mässan Stiftelse svarar för koncernens lånefinansiering, valuta- och ränteriskhantering samt fungerar som internbank för koncernbolagens finansiella transaktioner.

VALUTARISKER

Svenska Mässan koncernen exponeras inte för några större valutarisker vad gäller fordringar och skulder. Vid annan avtalsvaluta än svenska kronor sker valutasäkring. I de fall lån tas upp i utländsk valuta skall valutasäkring ske.

Eventuella fordringar och skulder i utländsk valuta värderas till balansdagens kurser. Kursvinster och kursförluster på rörelsens fordringar och skulder hänförs till rörelseresultatet och vinster och förluster på finansiella fordringar och skulder redovisas som finansiella poster.

RÄNTERISKER

I egenskap av nettolåntagare är det viktigt för Svenska Mässan att över tiden balansera risken i skuldportföljen för att garantera kapital för den operativa verksamheten samt att skapa stabila räntekostnader över tiden. Det innebär att Svenska Mässan har som målsättning att skapa framförhållning vad gäller förändring av räntekostnader och kapitalförfall för att därigenom undvika en situation av kraftigt ökande räntekostnader och stora låneförfall som utsätter Svenska Mässan för en väsentlig risk vid refinansiering. Fastställd norm för ränterisker är en genomsnittlig räntebindningstid om 2-5 år.

Noter

DERIVATINSTRUMENT

Syftet är framförallt att förändra räntebindningen i den underliggande skuldportföljen. Den vid var tid valda räntebindningen baseras på koncernens riskpreferenser och bedömning av den framtida ränteutvecklingen. Grundprincipen vid användandet av derivatinstrument är att de ska användas i de fall det finns underliggande lån. Det innebär att andelen utestående räntederivat (netto) inte får överstiga utestående lånevolym. Räntederivat kan även användas för att förändra/förbättra kassaflödet och reducera snittränta i skuldportföljen.

Följande finansiella instrument är tillåtna:

- Ränteswap
- Förlåningsbar swap
- Stängningsbar swap
- Köpta räntetak/golv samt räntekorridor

KREDITRISK

Svenska Mässan har ingen väsentlig koncentration av kreditrisker. Koncernen har fastställda riktlinjer för att säkra att försäljning av produkter och tjänster sker till kunder med lämplig kreditvärdighet.

LIKVIDITETS- OCH REFINANSIERINGSRISK

Svenska Mässan har som målsättning att ständigt hålla en likviditetsreserv som en beredskap och säkerhet för den operativa verksamheten. Hanteringen av likviditetsrisk sker med försiktighet som utgångspunkt, vilket innebär att bibehålla tillräckliga likvida medel och tillgänglig finansiering genom avtalade kreditmöjligheter.

Likviditetsreserven kan bestå av:

- Likvida medel
- Räntebärande placeringar
- Checkkredit
- Bekräftade kreditlöften i lämplig omfattning som i normalfallet inte är väsentligt utnyttjade.

Svenska Mässan ska arbeta med minst tre olika banker för att därigenom skapa en spridning i sina engagemang och minska refinansieringsrisken. Motparter i derivatkontrakt och kassatransaktioner begränsas till finansiella institutioner med hög kreditvärdighet.

INTERN KONTROLL

Svenska Mässans interna kontroll för de finansiella riskerna syftar till att i möjligaste mån undvika att förluster uppstår på grund av felaktig hantering av betalningar, valutatransaktioner eller på grund av fel i IT-systemen. Detta omfattar bl a rutinbeskrivningar, attestinstruktioner och en regelbunden intern rapportering rörande hur finansverksamheten bedrivs. Svenska Mässan har dokumenterade rutiner och processer med en klar uppdelning mellan affärsavslut och verifiering samt rapportering av finansverksamheten.

OPERATIONELLA RISKER

Svenska Mässan arbetar med en särskild modell för riskanalys där ett antal fokuserade områden identifierats. Riskanalysen genomförs och uppdateras vid behov dock minst en gång per år.

Svenska Mässans tillgångar är till största delen investerade i anläggningen. Skador på anläggningen, förorsakade av t ex brand, kan få stora negativa konsekvenser dels i form av direkta skador på egendom dels i form av avbrott som försvårar eller omöjliggör att leva upp till åtaganden mot kunderna. Detta kan i sin tur få kunder att välja andra mäss- och mötesanläggningar. För att minska denna risk sker ett kontinuerligt arbete för att förbättra skadeförebyggande åtgärder och rutiner för säkerhet. Svenska Mässan har ett fullgott försäkrings-skydd mot såväl avbrott som egendomsskador.

Framförallt mässverksamheten präglas av stora svängningar i verksamheten mellan olika år beroende på mässportföljen för det enskilda året. Ett kontinuerligt arbete görs för att balansera fasta och rörliga kostnader för att minska känsligheten för svängningarna.

Svenska Mässan verkar på starkt konkurrensutsatta marknader och är utsatt för förändringar i konjunkturen. Stör vikt läggs vid prognoser för att i möjligaste mån förutse efterfrågans utveckling. Införsäljnings- och bokningsrapporter tillsammans med goda kundrelationer gör att Svenska Mässan har god information om marknadens svängningar.

IT-riskerna innefattar dels risken för intrång i systemen dels risken för att hårdvara skadas genom t ex brand. Intrångsriskerna minimeras genom att information hanteras i ett eget datanät som är väl skyddat av brandväggar och strikta behörighetsrutiner. Ett IT-råd har inrättats för att fastställa policy och riktlinjer samt samordna åtgärder inom bland annat IT-säkerheten.

Noter

NOT 3. NETTOOMSÄTTNINGENS FÖRDELNING

Koncernen	2016	2015
Mässverksamhet	282 943	324 852
Seminarieverksamhet	107 068	59 107
Mötesverksamhet	160 594	144 944
Hotellverksamhet	441 041	398 811
Restaurangverksamhet	289 048	279 013
Fastighetsförvaltning	25 148	26 288
Omsättning före koncernjusteringar	1 305 842	1 233 015
Koncernjusteringar	-50 476	-51 503
Koncernomsättning	1 255 366	1 181 512
Stiftelsen		
Mäss-, kongress-, och konferensverksamhet	22 534	31 462
Fastighetsförvaltning	55 542	59 617
Övrig omsättning	28 732	26 288
Summa	106 808	117 367

NOT 4. ERSÄTTNING TILL REVISORERNA

	KONCERNEN		STIFTELSEN	
	2016	2015	2016	2015
Ernst & Young AB				
Revisionsuppdraget	525	515	525	515
Skatterådgivning	245	131	245	99
Övriga tjänster	41	127	41	127
Summa	811	773	811	741

Koncernens revisionsarvode avseende 2016 debiterades Stiftelsen.

Noter

NOT 5. PERSONAL

MEDELANTAL ANSTÄLLDA

	2016			2015		
	Antal kvinnor	Antal män	Summa anställda	Antal kvinnor	Antal män	Summa anställda
Stiftelsen	22	37	59	19	35	54
Dotterbolag	430	288	718	410	262	672
Koncernen	452	325	777	429	297	726

LÖNER, ANDRA ERSÄTTNINGAR OCH SOCIALA KOSTNADER

	2016			2015		
	Löner och andra ersättningar	Sociala kostnader	varav pensionskostnader	Löner och andra ersättningar	Sociala kostnader	varav pensionskostnader
Stiftelsen	37 052	17 950	4 486	34 151	15 044	2 975
Dotterföretag	268 174	108 886	19 171	249 418	98 154	18 235
Koncernen	305 226	126 836	23 657	283 569	113 198	21 210

Årets förändring avseende aktiverade personalkostnader beträffande pågående arbeten i koncernen uppgår till 3 904 (3 144). Motsvarande belopp för stiftelsen uppgår till 0 (0).

Av koncernens pensionskostnader avser 1 921 (2 068) VD i Svenska Mässan Stiftelse, VD i Gothia Towers AB, VD i Svenska Mässan Mässor och Möten AB, VD i Bok & Bibliotek i Norden AB samt VD i Kvalitetsmässan AB.

Av stiftelsens pensionskostnader avser 793 (756) VD.

LÖNER OCH ANDRA ERSÄTTNINGAR FÖRDELAR SIG ENLIGT FÖLJANDE

	2016			2015		
	VD	varav rörlig del	Övriga anställda	VD	varav rörlig del	Övriga anställda
Stiftelsen	3 898	1 260	33 154	4 519	2 000	29 632
Dotterföretag	*5 367	566	262 807	*6 100	1 034	243 318
Koncernen	9 265	1 826	295 961	10 619	3 034	272 950

* Avser fyra befattningshavare, VD i Gothia Towers AB, VD i Svenska Mässan Mässor och Möten AB, VD i Bok & Bibliotek i Norden AB samt VD i Kvalitetsmässan AB. VD i Gothia Towers AB lämnade bolaget 31 augusti 2016 och har inte ersatts. Styrelsearvoden har utgått med 1 484 (1 425).

Med VD i Stiftelsen finns ett avtal om avgångsvederlag uppgående till en årslön. Avtalet gäller med en ömsesidig uppsägningstid om 6 månader.

KÖNSFÖRDELNING I FÖRETAGSLEDNING

	KONCERNEN		STIFTELSEN	
	2016	2015	2016	2015
Fördelning mellan män och kvinnor i företagets styrelse:				
Kvinnor	4	5	4	5
Män	6	5	6	5
Fördelning mellan män och kvinnor i företagsledningen:				
Kvinnor	6	5	6	5
Män	2	2	2	2

Noter

NOT 6. AVSKRIVNING AV MATERIELLA OCH IMMATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

Avskrivningar enligt plan fördelar sig enligt följande:	KONCERNEN		STIFTELSEN	
	2016	2015	2016	2015
Balanserade utgifter	-1 057	-1 602	-972	-1 579
Varumärken	-4 106	-4 106	-3 743	-3 743
Goodwill	-600	-677	-	-
Byggnader och markanläggningar	-46 170	-44 899	-12 349	-12 102
Fastighetsinventarier	-22 768	-26 244	-9 603	-13 301
Övriga inventarier	-26 817	-27 817	-3 910	-2 951
Summa	-101 518	-105 345	-30 577	-33 676

NOT 7. ÖVRIGA RÖRELSEKOSTNADER

	KONCERNEN		STIFTELSEN	
	2016	2015	2016	2015
Förlust vid utrangering av byggnader	-	-178	-	-48
Förlust vid kostnadsföring av pågående nyanläggningar	-91	-220	-	-220
Förlust vid utrangering av fastighetsinventarier	-4	-227	-	-100
Förlust vid utrangering av övriga inventarier	-494	-423	-	-
Summa	-589	-1 048	0	-368

NOT 8. RESULTAT FRÅN ANDELAR I DOTTERBOLAG

	STIFTELSEN	
	2016	2015
Bok & Bibliotek i Norden AB:		
Utdelning	-	11 935
Nedskrivning av aktier	-	-4 025
Summa	0	7 910

NOT 9. RÄNTEINTÄKTER OCH LIKNANDE RESULTATPOSTER

	KONCERNEN		STIFTELSEN	
	2016	2015	2016	2015
Ränteintäkter koncernföretag	-	-	39 644	34 521
Övriga ränteintäkter	1 350	1 297	65	111
Summa	1 350	1 297	39 709	34 632

Noter

NOT 10. RÄNTEKOSTNADER OCH LIKNANDE RESULTATPOSTER

	KONCERNEN		STIFTELSEN	
	2016	2015	2016	2015
Övriga räntekostnader	-56 915	-55 103	-52 289	-48 009
Summa	-56 915	-55 103	-52 289	-48 009

NOT 11. BOKSLUTSDISPOSITIONER

	STIFTELSEN	
	2016	2015
Lämnade koncernbidrag	-53 555	-28 825
Erhållna koncernbidrag	97 256	62 760
Överavskrivningar, inventarier	7 195	-3 606
Summa	50 896	30 329

NOT 12. SKATT PÅ ÅRETS RESULTAT

	KONCERNEN		STIFTELSEN	
	2016	2015	2016	2015
Aktuell skatt	-2 889	-8 148	-	-
Förändring av uppskjuten skatt avseende underskottsavdrag	-	-900	-	-458
Förändring av uppskjuten skatt avseende temporära skillnader	-13 977	-15 373	-2 802	-3 130
Summa	-16 866	-24 421	-2 802	-3 588
Redovisat resultat före skatt	75 688	102 767	13 814	18 265
Skatt på redovisat resultat enligt gällande skattesats (22 %)	-16 651	-22 609	-3 039	-4 019
Skatteeffekt av:				
Nedskrivning av aktier i dotterbolag	-	-	-	-886
Utdelning från andel i dotterbolag	-	-	-	2 626
Försäljning aktier intressebolag	460	-	460	-
Övriga ej avdragsgilla kostnader	-644	-1 726	-303	-1 367
Övriga ej skattepliktiga intäkter	101	63	80	58
Avskrivningar på goodwill	-132	-149	-	-
Redovisad skatt	-16 866	-24 421	-2 802	-3 588

Noter

NOT 13. BALANSERADE UTGIFTER

	KONCERNEN		STIFTELSEN	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Ingående anskaffningsvärden	8 496	8 132	8 132	8 132
Omföring från pågående arbeten	1 800	-	1 800	-
Årets aktiverade utgifter	61	364	-	-
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	10 357	8 496	9 932	8 132
Ingående avskrivningar	-7 122	-5 520	-7 099	-5 520
Årets avskrivningar	-1 057	-1 602	-972	-1 579
Utgående ackumulerade avskrivningar	-8 179	-7 122	-8 071	-7 099
Utgående restvärde enligt plan	2 177	1 373	1 861	1 033

NOT 14. VARUMÄRKEN

	KONCERNEN		STIFTELSEN	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Ingående anskaffningsvärden	36 807	36 702	34 992	34 887
Årets aktiverade utgifter	-	105	-	105
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	36 807	36 807	34 992	34 992
Ingående avskrivningar	-4 638	-532	-3 912	-169
Årets avskrivningar	-4 106	-4 106	-3 743	-3 743
Utgående ackumulerade avskrivningar	-8 744	-4 638	-7 655	-3 912
Utgående restvärde enligt plan	28 063	32 169	27 337	31 080

NOT 15. GOODWILL

	KONCERNEN	
	2016-12-31	2015-12-31
Ingående anskaffningsvärden	6 150	6 073
Anskaffat under året	-	77
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	6 150	6 150
Ingående avskrivningar	-5 550	-4 873
Årets avskrivningar	-600	-677
Utgående ackumulerade avskrivningar	-6 150	-5 550
Utgående restvärde enligt plan	0	600

Noter

NOT 16. BYGGNADER, MARKANLÄGGNINGAR OCH MARK

	KONCERNEN		STIFTELSEN	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Ingående anskaffningsvärden	2 336 513	2 140 635	784 815	782 226
Inköp	26 893	2 223	7 518	2 739
Omföring från pågående arbeten	9 183	194 029	-	-
Övriga försäljningar och utrangeringar	-	-374	-	-150
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	2 372 589	2 336 513	792 333	784 815
Ingående avskrivningar	-333 731	-289 027	-182 639	-170 639
Övriga försäljningar och utrangeringar	-	195	-	102
Årets avskrivningar	-46 170	-44 899	-12 349	-12 102
Utgående ackumulerade avskrivningar	-379 901	-333 731	-194 988	-182 639
Utgående restvärde enligt plan	1 992 688	2 002 782	597 345	602 176

Av koncernens utgående anskaffningsvärde för byggnader, markanläggningar och mark avser 45 020 (45 020) aktiverade ränteutgifter. Aktivering av ränteutgifter i koncernen under året uppgick till 0 (429).

Uppgifter om förvaltningsfastigheter

Koncernen äger fastigheter Heden 34:16, Heden 34:21 och Heden 34:22 i Göteborgs kommun. I januari 2015 värderades fastigheterna externt och det totala marknadsvärdet uppgick till 3 700 Mkr. Redovisat värde på fastigheterna uppgår till 1 993 Mkr (2 003). Stiftelsen äger fastighet Heden 34:16. Värderingen uppgick till 1 250 Mkr. Redovisat värde på fastigheten uppgår till 597 Mkr (602).

NOT 17. FASTIGHETSINVENTARIER

	KONCERNEN		STIFTELSEN	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Ingående anskaffningsvärden	536 080	513 175	267 635	267 505
Inköp	16 242	463	1 778	1 129
Omföring från pågående arbeten	573	25 572	-	-
Övriga försäljningar och utrangeringar	-9 376	-3 130	-2 738	-999
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	543 519	536 080	266 675	267 635
Ingående avskrivningar	-338 450	-315 109	-206 248	-193 845
Övriga försäljningar och utrangeringar	9 372	2 903	2 738	898
Årets avskrivningar	-22 768	-26 244	-9 603	-13 301
Utgående ackumulerade avskrivningar	-351 846	-338 450	-213 113	-206 248
Utgående restvärde enligt plan	191 673	197 630	53 562	61 387

Noter

NOT 18. ÖVRIGA INVENTARIER

	KONCERNEN		STIFTELSEN	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Ingående anskaffningsvärden	324 606	309 493	27 165	24 108
Inköp	23 338	11 096	6 634	4 755
Omföring från pågående arbeten	8 316	13 932	-	567
Övriga försäljningar och utrangeringar	-15 668	-9 915	-1 443	-2 265
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	340 592	324 606	32 356	27 165
Ingående avskrivningar	-229 442	-211 117	-19 633	-18 947
Övriga försäljningar och utrangeringar	15 027	9 492	1 443	2 265
Årets avskrivningar	-26 817	-27 817	-3 910	-2 951
Utgående ackumulerade avskrivningar	-241 232	-229 442	-22 100	-19 633
Utgående restvärde enligt plan	99 360	95 164	10 256	7 532

NOT 19. PÅGÅENDE NYANLÄGGNINGAR

	KONCERNEN		STIFTELSEN	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Ingående anskaffningsvärden	7 578	187 654	1 456	501
Om och nybyggnad	19 694	53 677	5 876	1 742
Omföring till byggnad	-9 183	-194 029	-	-
Omföring till fastighetsinventarier	-573	-25 572	-	-
Omföring till inventarier	-8 316	-13 932	-	-567
Omföring till balanserade utgifter	-1 800	-	-1 800	-
Kostnadsföring	-91	-220	-	-220
Utgående nedlagda kostnader	7 309	7 578	5 532	1 456

Noter

NOT 20. ANDELAR I KONCERNFÖRETAG

Koncernföretag	Organisationsnummer	Säte
Bok & Bibliotek i Norden AB	556282-7625	Göteborg
Sweden MEETX AB	556265-4011	Göteborg
Mässans Gata AB	556570-3518	Göteborg
Svenska Mässan Hotellfastigheter AB	556174-1116	Göteborg
Gothia Towers AB	556115-3601	Göteborg
Svenska Mässan Mässor och Möten AB	556455-7725	Göteborg
Kvalitetsmässan AB	556980-5657	Göteborg
Gothia Towers Restauranger AB (vilande)	556666-7316	Göteborg
Svenska Mässan-Gothia Towers AB (vilande)	559080-8290	Göteborg

Stiftelsens dotterföretag	Antal	Innehav %	Bokfört värde
Bok & Bibliotek i Norden AB	40 235	100	10 321
Gothia Towers Restauranger AB	1 000	100	1 006
Mässans Gata AB	1 000	100	18 078
Svenska Mässan Hotellfastigheter AB	1 000	100	39 993
Gothia Towers AB	1 000	100	1 632
Svenska Mässan Mässor och Möten AB	200	100	263
Svenska Mässan-Gothia Towers AB	500	100	50
Summa			71 343

Under året förvärvade Stiftelsen 401 aktier i Bok & Bibliotek i Norden AB och samtliga aktier i ett skalbolag, Svenska Mässan-Gothia Towers AB.

NOT 21. ANDELAR I INTRESSEBOLAG

Stiftelsen har under året avyttrat innehavet i Mentor Communication Group AB. Innehavets bokfört värde i koncernen och stiftelsen vid årets början var 0 efter nedskrivning med 787 under 2015. Försäljningsintäkter och vinst från försäljningen uppgick till 2 092.

Noter

NOT 22. ANDRA LÅNGFRISTIGA VÄRDEPAPPERSINNEHAV

	KONCERNEN 2016-12-31	STIFTELSEN 2016-12-31
Svensk Turism AB (1 000 aktier, 1% innehav)	100	100
Kapitalförsäkring	8 513	6 197
Summa	8 613	6 297

	KONCERNEN 2015-12-31	STIFTELSEN 2015-12-31
Svensk Turism AB (1 000 aktier, 1% innehav)	100	100
Göteborg & Co Träffpunkt AB (1 500 aktier, 5% innehav)	25	25
Kapitalförsäkring	8 661	6 181
Summa	8 786	6 306

Värdet på koncernens kapitalförsäkringar inklusive tillägg för 24,26% löneskatt redovisas också som en skuld under övriga avsättningar. Koncernens avsättning avseende kapitalförsäkringar per 2016-12-31 uppgår till 10 578 (10 763). Motsvarande belopp för stiftelsen uppgår till 7 700 (7 680).

NOT 23. FÖRUTBETALDA KOSTNADER OCH UPPLUPNA INTÄKTER

	KONCERNEN		STIFTELSEN	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Förutbetalda försäkringspremier	2 356	2 171	1 982	1 732
Förutbetalda hyresavgifter	1 252	-	-	-
Förutbetalda licensavgifter	2 563	2 625	2 114	2 625
Förutbetalda serviceavgifter	1 451	950	696	457
Upplupna projektintäkter	1 115	857	-	-
Upplupna fastighetsintäkter	237	267	160	198
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	1 143	1 172	110	-
Summa	10 117	8 042	5 062	5 012

NOT 24. OBESKATTADE RESERVER

	STIFTELSEN	
	2016-12-31	2015-12-31
Akkumulerade överavskrivningar, inventarier	71 066	78 261
Summa	71 066	78 261

Noter

NOT 25. AVSÄTTNING FÖR PENSIONER, PRI

	KONCERNEN		STIFTELSEN	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Belopp vid årets ingång	81 207	81 803	81 207	81 803
Årets avsättningar	4 049	2 780	4 049	2 780
Under året ianspråktaga belopp	-3 474	-3 376	-3 474	-3 376
Belopp vid periodens utgång	81 782	81 207	81 782	81 207

NOT 26. AVSÄTTNING UPPSKJUTEN SKATT

	KONCERNEN		STIFTELSEN	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Uppskjuten skatt avser:				
Temporär skillnad mellan skattemässigt och bokfört värde på byggnader	114 627	104 551	64 986	62 180
Obeskattade reserver	42 268	38 409	-	-
Övrigt	-2 328	-2 370	-1 694	-1 690
Summa	154 567	140 590	63 292	60 490

NOT 27. SKULDER TILL KREDITINSTITUT

	KONCERNEN		STIFTELSEN	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Skulder med förfallotidpunkt 1-5 år	1 415 000	1 504 000	785 000	730 000
Skulder med förfallotidpunkt överstigande 5 år	-	-	-	-
Summa	1 415 000	1 504 000	785 000	730 000

Beviljad checkräkningskredit i stiftelsen uppgår i koncernen till 100 Mkr (100 Mkr). Checkräkningskrediten utnyttjades ej per balansdagen.

NOT 28. PÅGÅENDE PROJEKT

	KONCERNEN		STIFTELSEN	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Förskottsfakturering	100 424	90 669	-	-
Nedlagda kostnader	-42 751	-42 370	-	-
Summa	57 673	48 299	0	0

Noter

NOT 29. ÖVRIGA KORTFRISTIGA SKULDER

	KONCERNEN		STIFTELSEN	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Personalskatt, sociala avgifter	15 190	15 389	1 883	1 587
Mervärdeskatt	2 227	11 534	2 491	3 518
Övriga skulder	101	2 346	49	34
Summa	17 518	29 269	4 423	5 139

NOT 30. UPPLUPNA KOSTNADER OCH FÖRUTBETALDA INTÄKTER

	KONCERNEN		STIFTELSEN	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Upplupen semesterlöneskuld	33 867	30 351	4 132	3 393
Övriga upplupna personalrelaterade kostnader	27 609	27 870	6 985	5 204
Upplupna projektkostnader	2 193	2 201	-	-
Upplupna fastighetskostnader	8 233	7 033	383	365
Förutbetalda hyresintäkter	5 837	6 634	2 166	2 115
Upplupna räntekostnader	6 578	6 476	6 260	6 139
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	8 719	7 478	2 442	3 091
Summa	93 036	88 043	22 368	20 307

NOT 31. STÄLLDA SÄKERHETER OCH EVENTUALFÖRPLIKTELSE

	KONCERNEN		STIFTELSEN	
	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Ställda Säkerheter				
För pensionsförpliktelser:				
Fastighetsinteckningar	25 000	25 000	25 000	25 000
Företagsinteckningar	24 500	24 500	24 500	24 500
Kapitalförsäkringar	8 513	8 661	6 197	6 181
För egna skulder till kreditinstitut:				
Fastighetsinteckningar	1 190 000	1 310 000	560 000	510 000
	1 248 013	1 368 161	615 697	565 681
Eventualförpliktelser				
Ansvarighet till FPG/PRI	1 636	1 624	1 636	1 624
Övriga borgens- och garantiförbindelser	-	6	-	6
Borgen dotterbolag:				
Gothia Towers AB	-	-	1 000	1 000
Svenska Mässan Mässor och Möten AB	-	-	1 000	1 000
Mässans Gata AB	-	-	100 000	98 000
Svenska Mässan Hotellfastigheter AB	-	-	530 000	676 000
Summa	1 636	1 630	633 636	777 630

Noter

NOT 32. OPERATIONELLA LEASINGAVTAL

	KONCERNEN		STIFTELSEN	
	2016	2015	2016	2015
Kostnadsförda leasingavgifter avseende operationella leasingavtal	5 980	5 184	482	438
Framtida minimileaseavgifter avseende ej uppsägningsbara operationella leasingavtal:				
Ska betalas inom 1 år	5 989	5 661	486	439
Ska betalas inom 1-5 år	6 011	10 825	208	192
Ska betalas senare än 5 år	-	-	-	-
	12 000	16 486	694	631
Intäktsförda leasingintäkter avseende operationella leasingavtal	25 148	26 169	55 542	59 617
Framtida minimileaseintäkter avseende ej uppsägningsbara operationella leasingavtal:				
Ska erhållas inom 1 år	16 615	16 388	53 968	53 384
Ska erhållas inom 1-5 år	46 506	39 746	4 179	6 288
Ska erhållas senare än 5 år	56 688	177	-	75
Summa	119 809	56 311	58 147	59 747

NOT 33. INKÖP OCH FÖRSÄLJNING MELLAN KONCERNFÖRETAG

Stiftelsens inköp från koncernföretag uppgår till 12,0 % (14,5 %) av rörelsens kostnader utöver fastighetsskatt. Stiftelsens försäljning till koncernföretag uppgår till 91,5 % (93,2 %) av total försäljning.

NOT 34. FINANSIELLA INSTRUMENT

Svenska Mässan Stiftelse har som målsättning med den finansiella hanteringen att skapa framförhållning vad gäller örandring av räntekostnader och därigenom undvika kraftigt ökade sådana. Svenska Mässan Stiftelses ränteswappar hade per 2016-12-31 ett beräknat negativt marknadsvärde på -199,7 Mkr (-178,7). Volymen på derivaten ryms väl inom befintlig kreditvolym och innebär därför ingen ökad risk. Stiftelsens resultat belastas löpande med den avtalade fasta räntan vilket även motsvarar kassaflödeseffekten i avtalen.

GÖTEBORG 2017-02-28

Roger Holtback
Ordförande

Helene Odenjung

Olof Persson

Jack Forsgren
Vice ordförande

Jonas Ransgård

Charlotte Ljunggren

Håkan Linnarsson

Johan Trouvé

Christel Armstrong Darvik

Carin Kindbom
Verkställande direktör

VÅR REVISIONSBERÄTTELSE HAR LÄMNATS 2017-02-28

Heléne Siberg Wendin
Auktoriserad revisor

Andreas Mast
Auktoriserad revisor

Revisionsberättelse

Till styrelsen i Svenska Mässan Stiftelse, org.nr 857201-2444

RAPPORT OM ÅRSREDOVISNINGEN OCH KONCERNREDOVISNINGEN

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för Svenska Mässan Stiftelse för år 2016.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen och koncernredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderstiftelsens och koncernens finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionsssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till moderstiftelsen och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att likvidera stiftelsen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen

garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionsssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risker för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.

- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- Inhämtar vi tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Vi ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Vi är ensamt ansvariga för våra uttalanden.

Vi måste informera styrelsen och verkställande direktören om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

RAPPORT OM ANDRA KRAV ENLIGT LAGAR OCH ANDRA FÖRFATTNINGAR

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning av Svenska Mässan Stiftelse för år 2016.

Enligt vår uppfattning har styrelseledamöterna och verkställande direktören inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisions sed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen och koncernen enligt god revisors sed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för förvaltningen enligt stiftelselagen och stiftelseförordnandet.

Revisorns ansvar

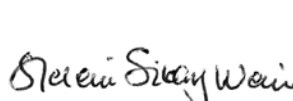
Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningskyldighet mot stiftelsen eller om det finns skäl för entledigande.
- på något annat sätt handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisions sed i Sverige alltid kommer att upptäcka tårder eller försummelser som kan föranleda ersättningskyldighet mot stiftelsen.

Som en del av en revision enligt god revisions sed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelse skulle ha särskild betydelse för stiftelsens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande.

Göteborg den 28 februari 2017

Heléne Siberg Wendin
Auktoriserad revisor

Andreas Mast
Auktoriserad revisor

Roger Holtback, Chairman of the Swedish Exhibition & Congress Centre Foundation, and Carin Kindbom, President and CEO of the Swedish Exhibition & Congress Centre.

INTERNATIONAL BUSINESS TAKES US TO NEW HEIGHTS

Interview with the Chairman and the President and CEO

It has been an eventful year for the Swedish Exhibition & Congress Centre and Gothia Towers. In an interview with Roger Holtback, Chairman of the Board, and Carin Kindbom, President and CEO, we hear about the highlights of the year, continued expansion and plans for the future.

How would you sum up 2016?

CARIN: "We broke our visitor and sales records for the third consecutive year, which is proof that our strategy and investments are working and driving business. During the year we further developed our strategy and plans, continued to develop the venue content, and adapted the organisation to provide the right conditions for continued expansion. The number of visits increased to over 1.8 million and sales rose by 6 per cent to over EUR 132m (SEK 1,255m). The profit after financial items was EUR 14m (EUR SEK 129m)."

ROGER: "We see that we have a strong total offering, which is attracting more and more target groups, especially global businesses. Over the past two years we have had total organic growth of 35 per cent, and I consider that we have the strength to achieve our ambitious vision of being Europe's most attractive venue."

Why were you so successful last year, which was really an in-between year for you?

CARIN: "Our focus on the global market has begun to have an impact. International demand has never been stronger. In 2016 we organised several major international corporate events and we see that the positive trend on the corporate side is continuing. We also see that enquiries are increasing, which is fully in line with our strategy. Previously cyclical effects in the fair portfolio meant that we had a peak year every third year. We're now turning this around and smoothing it out with various types of congress and event, several of which are international."

Which specific events in 2016 were important for you?

CARIN: "The fact that Upper House Dining was awarded a Michelin star and Upper House was voted Sweden's best hotel for 2016 is proof of our high quality level. Cooperation is another key common denominator for many of the year's successes. In 2016 we began cooperation with Göteborgs-Varvet half marathon, hosting number bib collection while successfully organising a sports and health fair. EuroSkills is also a good example of a successful collaboration, where we facilitated a major event attracting 75,000 visits in partnership with the City of Gothenburg and Göteborg & Co. In addition, I wish to highlight that Gothenburg ranked first in the Global Destination Sustainability Index. This ranking provides validation that strengthens us and Gothenburg globally."

How is the Swedish Exhibition & Congress Centre addressing sustainability?

CARIN: "We collaborate with several players in the city and have been addressing sustainability for many years. Today it permeates our whole operations from cleaning and shipments to food and drink. In recent years we've been certified to the event sustainability standard ISO 20121 and BREEAM, which is the world's leading environmental rating system for buildings. It's important to us that our visitors and customers can be confident that their stay lives up to their own sustainability requirements. At the same time, we are further consolidating our market position."

ROGER: "We show how important this type of issue is for us by strongly integrating sustainability and security efforts in our strategies and daily work. This also means that we meet the high demands placed on our class of venue."

"INTERNATIONAL DEMAND HAS NEVER BEEN STRONGER."

CARIN KINDBOM

The international part of the business is growing, and corporate meetings and conscious sustainability and security efforts are increasingly important. Which other success factors do you wish to highlight?

CARIN: “That we can offer hotel, exhibition halls, meeting rooms, restaurants, spa and other facilities all under one roof. Everything is under our own management and we have a fantastic city centre location too, which differentiates us from our competitors, giving us unique competitiveness. We are also extremely focused on our strategy around the total offering. Our flow-based business model is the key to our results.”

ROGER: “Gothenburg’s geographic location in the very heart of Scandinavia is also a big crucial advantage. We’re located in a secure part of the world, with democracy, equality and

very strong economic growth. The security aspect and the choice of a secure destination will be increasingly important in an increasingly insecure environment. That Gothenburg is the heart of Scandinavia is also about giving our visitors a warm, friendly welcome. The Guardian recently wrote that Gothenburg had been voted ‘the world’s most sociable city’ and we should see this as a stimulus to continuing the important task of creating an open, attractive city.”

CARIN: “Our employees are naturally crucial! We can build superb facilities and create as many good concepts as you like, but it’s still the face-to-face meeting that is our main product. I feel that we really live our core values of engagement, cooperation and boldness. What determines customer interaction is our visitors’ contact with us, where the combination of the core values creates that little bit extra, which means that we exceed the customer’s expectations.”

In December EuroSkills, Europe’s biggest vocational skills competition, was organised at the Swedish Exhibition & Congress Centre in partnership with the City of Gothenburg and Göteborg & Co.

Upper House Dining was awarded its first Michelin star in 2016.

The acclaimed musical Jersey Boys played at The Theatre during the spring.

We've already talked about what lies behind your success. How do you view the Swedish Exhibition & Congress Centre's main purpose?

ROGER: "We have a fantastic ownership model in that we're a privately owned foundation, whose mission is to promote the interests of trade and industry. While we have a higher purpose, we act like any professional business and are dependent on good earnings and strong cash flows. But as a foundation we never distribute any profits, but can reinvest every krona we earn for the long term. Our profit not only benefits us but also everyone living and working in the region. Last year we contributed EUR 284m (SEK 2.7 billion) in visitor industry revenue to the Gothenburg region."

CARIN: "Through our most recent facility development, we've demonstrated that the right investments and initiatives drive growth and profitability, not only for ourselves but also for many others."

Which areas of the business would you highlight as key in your ongoing journey?

CARIN: "Our linchpin is large, major fairs. Today we're delivering more content, more experiences, more knowledge and more seminars in connection with the fairs. We've really worked on developing the concept. The closer we get to the sectors, the better the result. We can see that this sector strategy is having an impact, not only on our own fair development but also on visitor figures, where we're experiencing a positive trend. In 2016 we had on average 8 per cent more visitors to our fairs than the previous time. We're seeing more satisfied customers, more repeat business and, on the whole, a positive trend across the whole fair portfolio."

ROGER: "We also have some other areas that are important for developing our attractiveness. I'm thinking of our cutting-edge Upper House and Upper House Dining, The Theatre show arena, and especially our culture and art. All are key in our journey to strengthen our business and brands."

CARIN: "The hotels too are crucial for our continued growth. They facilitate staying and taking part in a conference under one roof. We are receiving long-term enquiries from major events asking for more and more rooms located under the same roof. In the long term we will need 2,000 hotel rooms,

but we also need more flexible meeting areas. Among other things, this will help ensure that we can continue developing our theatre and show concept.

We'll also be creating flexible entrance solutions to provide a better welcome to our visitors and developing our restaurants in 2017."

ROGER: "We really believe in what we're doing today and see major opportunities for continuing to develop both the content of our offerings and facilities in the coming years. So it's essential to deliver sound finances and to have a strong cash flow that supports our ambitions. We continued

strengthening our financial position in 2016 and we continue to see excellent opportunities for profitable growth. The plan is to invest EUR 17-18m (SEK 160-170m) in 2017. Under our current plans, we'll be busy for the next 10 to 15 years. Since the West Link infrastructure project with its station at Korsvägen is scheduled for completion in 2025, we need to have finished construction of both hotel and entrances by 2024. And we're talking about significant investments requiring significant capital. But we're not building a

facility for its own sake but for what we will have here – ever-improving content and experiences for those visiting us for various reasons."

The foundation has been laid and the plan clearly drawn up, tell me more about the goal of your journey?

ROGER: "Our vision is to be Europe's most attractive venue by offering the best total experience. This covers so much. For me personally, it's the sense of a buzz when you enter the building, the throng of people of different backgrounds speaking different languages. All options are available: our visitors are offered everything from fairs and conferences to spa, shows and a variety of restaurant experiences."

CARIN: "It's about being personal and at the same time professional. We offer our visitors unique experiences and always try to exceed their expectations. In order to be able to continue doing so, we can't rest on our laurels but must continue our journey towards our vision. We have every chance of succeeding!"

The exchange rate used for this translation to convert SEK into EUR was 9,50 SEK.

FIVE-YEAR SUMMARY

	2016	2015	2014	2013	2012
SUMMARY INCOME STATEMENTS (SEKM)					
Operating income	1,255	1,182	925	786	901
Operating expenses	-1,126	-1,024	-851	-738	-783
Operating profit	129	158	74	47	118
Net financial items	-53	-55	-37	-31	-43
Profit after financial items	76	103	37	16	75
Tax	-17	-25	-9	-4	1
Net profit for the year	59	78	28	12	76
SUMMARY BALANCE SHEETS (SEKM)					
Intangible assets	30	34	40	9	8
Property, plant and equipment	2,291	2,303	2,336	2,025	1,643
Financial assets	9	9	9	8	8
Inventories and current receivables	145	138	122	135	110
Cash and cash equivalents	62	31	16	54	85
Total assets	2,537	2,515	2,523	2,230	1,854
Equity	598	539	461	433	420
Provisions	247	233	217	205	198
Non-current liabilities to credit institutions	1,415	1,504	1,629	1,384	1,040
Current liabilities	277	239	216	209	195
Total equity, provisions and liabilities	2,537	2,515	2,523	2,230	1,854
TRADE FAIRS AND EVENTS					
Number of own events	23	22	22	19	27
Number of other events	29	34	25	24	14
Number of exhibitors	5,906	8,140	6,276	6,074	6,767
Number of visitors	603,146	631,776	608,714	541,675	541,722
Conference person days	412,592	310,936	311,086	310,374	245,905
Area sold, sq.m.	173,296	166,635	157,641	129,389	184,496
HOTEL BUSINESS					
Room nights sold, Gothia Towers	279,958	264,890	193,158	178,379	176,873
Occupancy rate, %	65.5	61.9	69.7	72.3	73.0

KEY FINANCIAL RATIOS

	2016	2015	2014	2013	2012
MARGINS					
EBITDA margin, %	18.4	22.2	16.1	14.8	20.5
EBT margin, %	6.0	8.7	4.0	2.1	8.4
Interest coverage ratio, times	2.3	2.9	2.0	1.5	2.9
RETURN ON CAPITAL					
Return on operating capital, %	6.3	7.4	3.7	2.9	9.0
Return on capital employed, %	6.3	7.4	3.7	3.1	8.0
Return on total capital, %	5.2	6.3	3.2	2.6	6.5
CAPITAL STRUCTURE					
Equity, SEKm	598	539	461	433	420
Equity as a percentage of operating capital, %	29.1	25.5	23.2	26.5	31.9
Equity ratio, %	23.6	21.4	18.3	19.4	22.7
CASH FLOW					
Cash flow from operating activities before changes in operating capital, SEKm	168	209	115	80	153
PERSONNEL					
Average number of employees	777	726	631	603	600
Spin-off effect in Gothenburg, SEKm	2,720	2,600	2,329	2,150	2,337

DEFINITIONS OF KEY RATIOS

EBITDA margin: Earnings before interest, tax, depreciation and amortization as a percentage of net sales.

EBT margin: Earnings before tax as a percentage of net sales.

Interest coverage ratio: Profit after net financial items plus financial expenses divided by financial expenses.

Return on operating capital: Operating profit as a percentage of average operating capital.

Return on capital employed: Operating profit plus financial income as a percentage of average capital employed.

Return on total capital: Operating profit plus financial income as a percentage of average total assets.

Equity ratio: Equity divided by total assets as at the reporting date.

Operating capital: Total assets less cash and cash equivalents, financial assets and non-interest-bearing liabilities.

Capital employed: Total assets less non-interest-bearing liabilities (including deferred tax liabilities).

SUSTAINABILITY MAKING ROOM FOR A BETTER WORLD

Travel, accommodation, transportation, trade fairs and restaurants leave an environmental footprint that cannot be ignored. We want to take our responsibility and help drive sustainable development forward.

It is important to us that our visitors feel confident that we offer first-rate experiences, while taking responsibility for our footprint. We think that a good venue should not only be ready for the future – it should lead us there. It is quite simply time for a better world. Since 1997 we have been working on sustainable development as a natural part of our total operations. Today sustainability is one of our five main strategies and a natural part of our vision of being Europe's most attractive venue by offering the best total experience.

KEY EVENTS DURING THE YEAR:

- In January carbon offsetting of all shipments managed by our shipping agent began.
- In May we began collaboration with IT4Kids. This organisation sells all our old IT equipment and then donates the sum in our name to an aid agency.
- In May we also launched an accessible hotel suite as part of our initiative to make the hotel more accessible for everyone, whatever their accessibility requirements.
- In June we completed our equal treatment plan, which was then implemented across the group.
- In August we encouraged our employees to use public transport by offering them the chance to buy an annual season ticket for Västtrafik as a company benefit.
- In September we rolled out our communication concept for sustainability – Time for a better world. This concept is intended to increase awareness of our sustainability programme and targets our visitors, guests and customers.
- In November Gothenburg ranked first in the Global Destination Sustainability Index (GDSI), a ranking of the sustainability performance of participating cities. We collaborate with the city on sustainability issues and this ranking provides validation, strengthening us on the global market.

FROM CLEANING AND TRANSPORTS TO FOOD AND DRINK

We have broad business activities and have identified a number of focus areas in which we have an impact on people and the environment – from cleaning and transports to food and drink. Sustainability efforts are driven by committed employees across the whole business.

WASTE

We want to reduce the total amount of waste and make it easy for our guests, visitors and exhibitors to manage their waste. Today we have containers for sorting paper, combustible waste, glass and cans in most public areas and the majority of our hotel rooms. Over 85 per cent of our waste is recycled. Some is composted and digested for conversion into biogas used to fuel the cookers in our restaurant kitchens.

CHEMICALS

Our ambition is that all products used in the daily operation should be ecolabelled with the EU Ecolabel, the Nordic Ecolabel or Good Environmental Choice. This applies to everything from dishwasher detergents, window-cleaning products, floor and toilet cleaners to paints and glues. We are constantly working to restrict the need for chemicals through changes in working practices and innovative solutions.

TRANSPORT

We want to reduce CO₂ emissions and traffic pressure in central Gothenburg. We therefore optimise our logistics through consolidation and compression of goods volumes to and from our facility. This eliminates one in three shipments. For customers wanting to take active responsibility, we offer carbon-offset shipment options. All shipments under our own management are carbon offset.

FOOD AND BEVERAGE

Our ambition is to satisfy the buzzwords 'organic, locally produced and Fairtrade' in our restaurant offering. We also make our first choices among otherwise equivalent products based on these criteria. Today, for example, our wine list includes a number of organic options.

KRISTER DAHL, EXECUTIVE CHEF AT GOTHIA TOWERS, on the roof of Gothia Towers, which is home to around 100,000 bees. The honey produced, around 40 kilos per year, is used as flavouring in the kitchen, on the breakfast table and in the bar at Upper House Dining.

ENERGY

We want to offer a climate-neutral venue, and renewable energy is a prerequisite for being able to achieve this goal. Today we use wind energy, as the whole facility's electricity requirements are met by wind power. This resulted in a reduction in CO₂ emissions from our facility of over 5,500 tons in 2016. We are working continuously to reduce our energy consumption by constantly optimising our properties, lighting, ventilation, heating, cooling and behaviours.

ACCESSIBILITY

Everyone, whatever their accessibility requirements, should be able to visit the Swedish Exhibition & Congress Centre and Gothia Towers. We are therefore working constantly to improve our facility from an accessibility perspective. Thresholds, lifts, WCs and hotel rooms – we are planning and implementing both short- and long-term adaptations to our premises. We keep current information on our entrances and premises updated at www.tillgänglighetsdatabasen.se. All our exhibition halls, conference premises and restaurants offer basic accessibility.

SOCIAL COMMITMENT

We choose to support organisations and projects working locally for good causes. Our partners are Gothenburg Rescue Mission and Friends of El Sistema in Gothenburg.

- Gothenburg Rescue Mission helps people on the margins of society. Our collaboration involves buying ecolabelled produce such as jam, marmalade and juice from their organic farm at Björlanda Rectory. We also donate leftover food to their cafe on Vasagatan in central Gothenburg and organise an annual Christmas gift campaign for children in need. We even sponsor one of their fieldworkers.
- Friends of El Sistema in Gothenburg is a non-profit association with roots in Venezuela, which uses music to create a positive social change in children's lives. Our collaboration involves supporting the development of El Sistema's activities in Gothenburg and co-organising concerts. Today around 1,600 children receive tuition in various instruments in the Gothenburg area.

KEY RATIOS	2016	2015
Waste recycling rate	90.0 %	85.0 %
Energy consumption per m ²	190 kWh	189 kWh
Energy consumption-related CO ₂ emissions per m ²	8.0 kg	7.2 kg
Organic products as a share of total food range, calculated in SEK	17.3 %	12.4 %

ISO 20121 is the international event sustainability standard, to which we are certified.

This standard was first used at the 2012 Olympic Games in London.

100%

100 PER CENT of the coffee served at our venue is Fairtrade.

60,000 SEK 60,000 was donated to Gothenburg Rescue Mission during the Christmas gift campaign. This sum was spent on children's counselling, soft toys for unaccompanied child refugees and porridge breakfasts at the Rescue Mission's cafe for the homeless.

11,300 portions were donated to Gothenburg Rescue Mission.

66%

66 PER CENT of our permanent employees have so far completed the sustainability training launched in 2015.

6,000 Christmas gifts

6,000 CHRISTMAS GIFTS were collected during Gothia Towers' annual Christmas gift campaign. All the Christmas gifts were distributed by Gothenburg Rescue Mission to children and young people in need.

Accessibility

DURING THE YEAR we uploaded information on the facility's accessibility to www.t-d.se to make it easier for everyone to visit our venue.

A GLOBAL VENUE IN THE HEART OF GOTHENBURG

The Swedish Exhibition & Congress Centre and Gothia Towers are together one of the largest fully integrated venues in Europe with a city centre location. Every year more than 1.8 million visitors from all over the world choose to meet, eat, stay, and develop their business, products or concepts here. Our offering comprises hotel, stores, theatre, spa, restaurants, exhibition halls and various arenas all under one roof, with city life on the doorstep.

SVENSKA MÄSSAN
THE SWEDISH EXHIBITION & CONGRESS CENTRE

GOTHIA TOWERS

FAIRS

We organise more than 30 fairs of our own, bringing together businesses and private individuals for inspiration, networking, doing business and looking to the future.

CONFERENCES AND EVENTS

Whether a kick-off event, conference or party, all meetings are equally important to us.

CONGRESSES

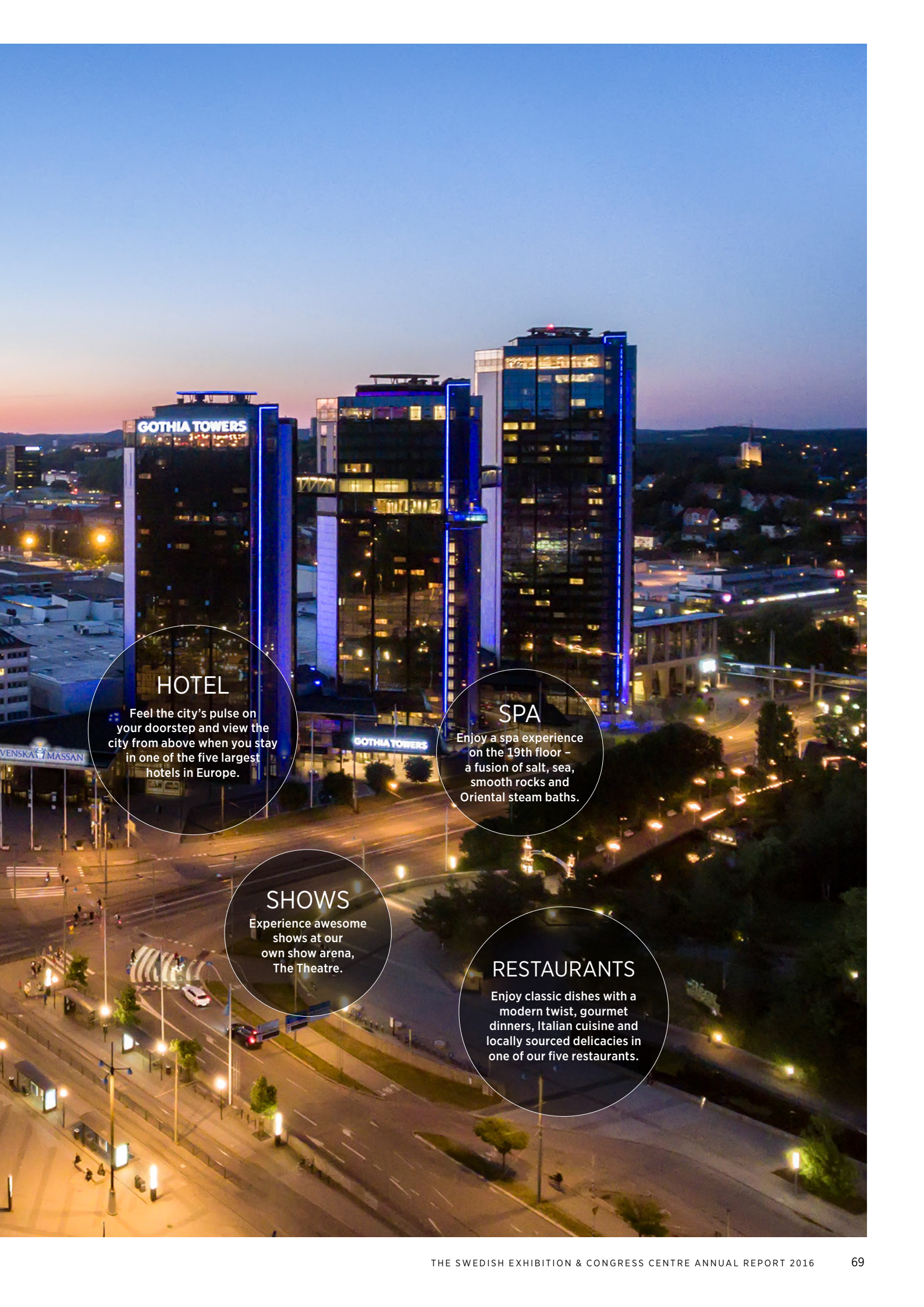
We organise national and international congresses in a number of sectors. With long experience and a flexible facility, we create tailored, memorable events.

ART

Discover art from established and new artists in our gallery.

ORGANISER

Every year we produce a number of fairs and meetings in partnership with external organisers and trade organisations.

HOTEL

Feel the city's pulse on your doorstep and view the city from above when you stay in one of the five largest hotels in Europe.

SPA

Enjoy a spa experience on the 19th floor - a fusion of salt, sea, smooth rocks and Oriental steam baths.

SHOWS

Experience awesome shows at our own show arena, The Theatre.

RESTAURANTS

Enjoy classic dishes with a modern twist, gourmet dinners, Italian cuisine and locally sourced delicacies in one of our five restaurants.

SVENSKA MÄSSAN STIFTELSE

MÄSSANS GATA/KORSVÄGEN, 412 51 GÖTEBORG. TEL: 031-708 80 00

WWW.SVENSKAMASSAN.SE

PROGRAM 2017

JANUARI

5-8 jan	MyDOG
18-21 jan	Automässan
27-29 jan	Forever Living Products - Scandinavian Gathering 2017
30-31 jan	Nationella DAL/DAS-mötet 2017

FEBRUARI

4-12 feb	Båtmässan
14-15 feb	Biobank 2017
18 feb	Megaloppis
18-19 feb	Bröllopsfeber
22 feb	Hästföretagarforum
23-26 feb	EuroHorse

MARS

3-5 mars	Svenska Cykelmässan
4-5 mars	Köpa hus utomlands
8-9 mars	Elektronik & Advanced Engineering
9 mars	D-Congress
13 mars	Entreprenörskap på riktigt
14-16 mars	Seniormässan
15-17 mars	Svenska Psykiatrikongressen 2017
24 mars	Hjärttillskott
24-25 mars	En Öl & Whiskymässa
25 mars	Strong Together 2017
27-28 mars	YH & Karriärdagarna

APRIL

2-4 april	TandhygienistDagarna
4-6 april	Leva & Fungera
6 april	Business Arena
8-9 april	SciFiWorld
8-12 april	Socialdemokraternas Partikongress
21-22 april	Göteborg Vin & Deli
24-27 april	Barnveckan
25-27 april	Vitalis
27-28 april	Kongress 2017, för Elevhälsans medicinska insats

MAJ

3-4 maj	Svenska Demensdagarna
9 maj	Power Circle Summit
9-10 maj	Vehicle Electronics & Connected Services 2017

9-12 maj	Elfack
12 maj	Hjärttillskott
17-19 maj	Svenska Gastrodagarna 2017
17 maj	Nordic Health Convention
18-20 maj	GöteborgsVarvet Expo
19-22 maj	IF Metall Kongress
26-28 maj	Yoga Games

JUNI/JULI

1-3 juni	Nordisk ÖNH möte
15-18 juni	International Congress on Neuropathic Pain 2017
3-6 juli	SEB 2017 - Society for Experimental Biology

AUGUSTI

9-16 aug	LT28 - the 28th International Conference on Low Temperature Physics
21-27 aug	FEI EM i Ridsport Trade Fair Arrangeras på Heden

SEPTEMBER

6-7 sept	Fastighetsmässan
6-7 sept	Fastfood & Café
12-13 sept	Suicidprevention 2017
17-21 sept	ECOC 2017
27-28 sept	Meg - Mediedagarna i Göteborg
28 sept-1 okt	Bokmässan

OKTOBER

4-6 okt	Urologidagarna
7-8 okt	Köpa hus utomlands
10-11 okt	Möten & Events
10-12 okt	Gymnasiedagarna
27-29 okt	Hem, villa & bostadsrätt

NOVEMBER

7-8 nov	Nordic Architecture Fair
7-8 nov	Logistik & Transport
14-15 nov	EkonomiEXPO
14-15 nov	Ledarskap&CHEF
14-16 nov	Kvalitetsmässan
23-25 nov	Kunskap & Framtid

DECEMBER

9 dec	Nobel Week Dialogue
13-16 dec	Stjärnklart